



Årberetning 1981

NORSK SKOGBRUKSMUSEUM, SKOGBRUK, JAKT OG FISKE, ELVERUM

INNHold

1. Representantskap, styre og arbeidsutvalg	3
2. Personale	8
3. Arbeid på museumsområdet og vedlikehold	10
4. Samlingene og utstillingene	11
5. Bibliotek	12
6. Publikasjoner	13
7. Feltarbeid og annet faglig arbeid	15
8. Temporære utstillinger og arrangementer	22
9. Skoletjenesten	31
10. Akvariet	35
11. Foto og film	42
12. Presse, kringkasting, fjernsyn, informasjon	43
13. Europeisk museumspris	45
14. Publikumsbesøket	47
15. Økonomien	48
16. Medlemmer	52
17. Givere av gjenstander og bøker	53
18. Regnskap	55

Omslagsbilde. Fra museets lekeareal. Foto: O. T. Ljøstad.

NORSK SKOGBRUKSMUSEUM

SKOGBRUK, JAKT OG FISKE

**Hans Majestet Kong Olav V, Norsk Skogbruksmuseums
høye beskytter.**

1. Representantskap, styre og arbeidsutvalg

Museets representantskap har følgende innvalgte medlemmer:

Fylkesmann Bue Fjermeros, Kristiansand, Vest-Agder
Fylkesmann Annfinn Lund, Hamar, Hedmark
Fylkesmann Ole S. Aavatsmark, Bodø, Nordland
Ordfører Kjersti Borgen, Elverum

Følgende institusjoner og organisasjoner danner museets representantskap:

1. Det norske gjensidige Skogbrandforsikringsselskap
2. Det norske Skogselskap
3. Direktoratet for Vilt og Ferskvannsfisk
4. Direktoratet for Statens Skoger ved statsskogsjefen
5. Norges Jeger- og Fiskerforbund
6. Norges Landbruksvitenskapelige Forskningsråd
7. Norges Naturvernforbund
8. Norges Skogeierforbund
9. Norges Skogteknikerforbund
10. Papirindustriens Sentralforbund
11. Norges Trelastforbund
12. Norsk Almenningsforbund
13. Norsk Fløtingsforbund
14. Norsk Forstmannsforening
15. Norsk Institutt for Skogforskning
16. Norsk Skog- og Landarbeiderforbund
17. Norske Tømmermålingssjefers Forening
18. Skogbrukets Arbeidsgiverforening
19. Skogbruksinstituttene ved NLH
20. Skogbrukets og Skogindustrienes Forskningsråd
21. Skogbruksforeningen av 1950

22. Skogavdelingen i Landbruksdepartementet ved skogdirektøren
23. Wallboardfabrikkenes Felleskontor
24. World Wildlife Fund/Verdens Villmarksfond

Tillitsmenn etter valgene 18. juni 1981

Styremedlemmer:	Personlige varamenn:
Direktør Ivar Aavatsmark (1983)	Skogsjef Knut Torp (1983)
Direktør Sigmund Stafne (1983)	Tømmersjef Gunnar Lurfaldet (1983)
Forbundsformann Svein Morgen- lien (1984)	Generalsekr. Per Søylen (1984)
Fylkesskogsjef Truls Gram (1983)	Disponent Erik Aaby (1983)
Advokat Mads K. Strand (1984)	Direktør Per Krog (1984)
Forstkandidat Olaf Knudson (1984)	Skogeier Halvdan Brevig jr. (1984)
Skogsjef Jon Lykke (1982)	Direktør Helge Vikan (1982)
Fløtningsdirektør Tore Paulsen- Næss (1982)	Fløtningsdirektør Oddvar Stene- rud (1982)
Skogeier Kaare Øverseth (1982)	Skogforvalter Torgeir Fryjordet (1982)

(Tallene i parentes angir det år vedkommende er på valg.)

Styrets formann	Direktør Ivar Aavatsmark
Styrets varaformann	Direktør Sigmund Stafne
Statens representant i styret ..	Direktør Sigmund Stafne
Arbeidsutvalg	Direktør Ivar Aavatsmark
	Direktør Sigmund Stafne
	Disponent Wilhelm Matheson
	Museumsbestyrer Tore Fossum
Representantskapets ordfører ..	Skogdirektør Hans Kr. Seip

Representantskapets varaord- fører	Statsskogsjef Jens Aure
Sekretær for styre og repre- sentantskap	Disponent Wilhelm Matheson
Kontrollkomité	Brukseier Lauritz Sæthern
	Direktør Hans Olav Moen
	Almenningsbestyrer Per Berg Eid
Økonomikomite	Direktør Ivar Aavatsmark
	Direktør Sigmund Stafne
	Brukseier Brøde Bredesen Opset
Valgkomité	Fylkesskogsjef Knut Dæhlen (1982)
	Disponent Jon Bjørnstad (1983)
	Forstkandidat Valentin Sibbern (1984)

I 1981 er det holdt 1 møte i arbeidsutvalget, 3 styremøter og representantskapsmøtet 18. juni.

Den store saken som har vært behandlet i alle møter gjennom hele året er spørsmålet om en fast økonomiordning. Det har pågått møter og forhandlinger med Kirke- og undervisningsdepartementet, Hedmark Fylke, stortingsrepresentanter m. fl. Saken har også vært tatt opp i spørretimen i Stortinget og i Kirke- og undervisningskomiteen. Forhandlingene har ikke gitt noe resultat hverken for 1981 eller for kommende år. Det ble imidlertid gitt en statlig tilleggsbevilgning på kr. 942.000.— som ble utbetalt først 15.12.81. Med denne bevilgningen er museets regnskap gjort opp med bare et mindre underskudd. På grunn av den usikre økonomiske situasjonen og manglende bevilgninger har museets aktivitet vært sterkt nedsatt. Kapitlet om økonomien behandler dette nærmere.

Styrets formann, forretningsfører Klaus Kjelsrud, frasa seg gjenvalg ved valgene 18.6. Som ny styreformann ble valgt direktør Ivar Aavatsmark. Klaus Kjelsrud ble valgt til styreformann i 1976 og har dermed hatt formannsvervet i fem år.



Styremøte på museet 17.11. F. v.: amanuensis Christian Andersen, undervisningsleder Jostein K. Nysæther, skogforvalter Torgeir Fryjordet, forstkandidat Olaf Knudson, forbundsformann Svein Morgenlien, forretningsfører Egil M. Kristiansen, direktør Ivar Aavatsmark (styrets formann), museumsbestyrer Tore Fossum, disponent Wilhelm Matheson, skogsjef Jon Lykke, fylkesskogsjef Truls Gram, fløtningsdirektør Oddvar Stenerud, direktør Sigmund Stafne. Foto: O. T. Ljøstad.

Som nytt styremedlem etter Kjelsrud ble valgt forbundsformann Svein Morgenlien. Av tillitsmenn forøvrig ble som nye medlemmer av kontrollkomiteen valgt direktør Hans Olav Moen og almenningssbestyrer Per Berg Eid etter at forstkandidat Tollef Mykleby og fylkesskogmester Birger Strømsøe hadde frasagt seg gjenvalg. Som nytt medlem av valgkomiteen ble valgt Valentin Sibbern.

Revisjonsfirmaet Oskar Tolvstad har i brev av 5.6.81 underrettet om at det av arbeidsmessige årsaker ikke lenger kan påta seg å revidere museets regnskap. Som ny revisor ble valgt statsautorisert revisor Asbjørn Pedersen, Elverum.

Klaus Kjelsrud gått bort

Klaus Kjelsrud døde tirsdag 29. september 1981, bare et par måneder etter at han hadde sluttet som styreformann for Norsk Skogbruksmuseum. Han var født 20. mai 1904 og ble dermed 77 år gammel.

Helt fra museet ble stiftet 15.10.1954 var Kjelsrud medlem av museets styre, og han var også varaformann fra dette tidspunkt helt til 1976 da han ble valgt til styreformann. I den tid Kjelsrud satt som styreformann fra 1976 til 1981 har flere store oppgaver blitt løst. Særlig må nevnes gjennomføringen av andre byggetrinn med utvidet administrasjonsfløy, auditorium, bibliotek, heis og akvarium. Vanskelige eiendomssaker som Bækken i Tolga og Mefurua i Rendalen og arbeidet med en permanent økonomiordning har vært krevende oppgaver Kjelsrud har engasjert seg sterkt i.

Kjelsrud har alltid vært levende opptatt av museets arbeid og utvikling. Han har vist stort klarsyn og har hatt en egen evne til å skjære igjennom vanskelige problemer og finne løsninger.

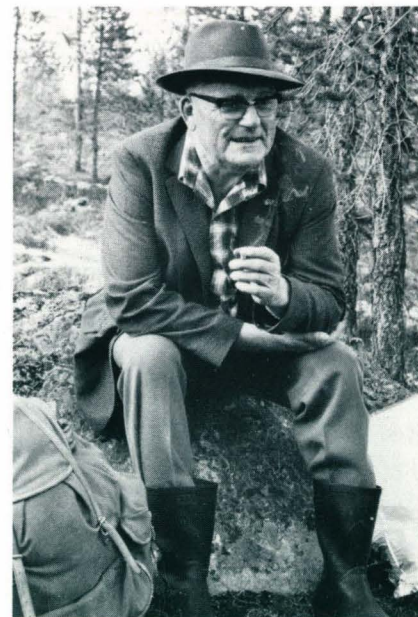


Foto: T. Fossum.

Gjennom sitt arbeid i Norsk Skog- og Landarbeiderforbund (sekretær fra 1936, nestformann fra 1948 og formann fra 1956—1974), i Arbeidernes Jeger- og Fiskerforbund (formann 1952—1960), i Norges Jeger- og Fiskerforbund (formann 1960—1975) og sine mange tillitsverv innen skogbruk og organisasjonsliv hadde Kjelsrud en stor kontaktflate som Norsk Skogbruksmuseum fikk nyte godt av.

Norsk Skogbruksmuseum har mye å takke Klaus Kjelsrud for. Vi lyser fred over hans minne.

2. Personale

Museumsbestyrer	Tore Fossum
Konservator	Åsmund Eknæs (til 25.7)
Amanuensis (akvarieleder)	Christian Andersen
Vitenskapelig assistent	Magne Rugsveen (deltid)
Undervisningsleder/ utstillingsleder	Jostein K. Nysæther
Utstillingsassistent	Ubesatt i 1981
Fotograf	Ole-Thorstein Ljøstad
Akvarierøktter	Trond Nystuen
Forretningsfører	Egil M. Kristiansen
Kontorfullmektig	Hjørdis Furuheim
Kontorfullmektig (deltid)	Kari Qvenild Andersen
Vakt- og varmemester	Håkon Sæle
Spesialarbeider (håndverker) ..	Konrad Eggen
Spesialarbeider (håndverker) ..	Ottar Høiby
Spesialarbeider (håndverker) ..	Bjarne Gunnarrud
Spesialarbeider (håndverker) ..	Jakob Nersveen
Resepsjonspersonale	Tordis Fossum
	Synnøve Sætre
Renholdsbetjent	Marit Henriksen
	Gerd Stensvehagen
Revisor	Asbjørn Pedersen

Jan Ivar Martinsen har vært engasjert som konsulent i utstillings-spørsmål.

Følgende sivilarbeidere har arbeidet ved museet: Arild Rønningstad til 19.3. og Bjarne Skarstad til 5.9., Nils Jørgen Moltubakk be-

gynte 6.5. og Gunvald Valebjørg 3.9. Følgende har vært ansatt i sommersesongen: Siri Gjønnnes, Trine Sogn, Venke Nystuen, Kristina Riis, Heidi Løken, Oliver Møystad, Ola Braanaas, Siri Berger, Irene L. Følling, Ninna Gram, Eldar Sæle, Tostein Fossum og Ingeborg Murud.

Åsmund Eknæs gått bort

Åsmund Eknæs døde 25.7. — bare vel 40 år gammel. Han var midt oppe i aktivt og skapende arbeide både i hjemmet og i sin stilling som konservator ved Norsk Skogbruksmuseum da sykdommen rammet ham.

Åsmund Eknæs ble ansatt som vitenskapelig assistent ved Norsk Skogbruksmuseum 1.9.1972 og ble konservator fra 1.9.1974. I sin studietid før 1972 var han også temporært tilknyttet museet i noen år.

Han hadde magistergraden i etnologi på et emne fra ferskvannsfiskets kulturhistorie og var leder for den kulturhistoriske fiskeavdelingen ved museet. Han hadde det faglige ansvaret for oppbyggingen av denne avdelingen og også for museets våpenhistoriske utstil-



Foto: O. T. Ljøstad.

linger. Den siste utstillingen han gjennomførte var en utstilling om norsk knivtradisjon. Han var i gang med forskningsoppgaver på mange felt, og med sin spesielle legning, sin interesse og sitt engasjement for oppgavene, ville mye ny kunnskap ha kommet for dagen om han hadde fått fortsette sitt arbeid. Men han rakk å gjennomføre mye, og norsk kulturvern og museumsvesen har mye å takke Åsmund Eknæs for.

Eknæs har skrevet mange artikler, først og fremst med emner fra fiske, men også artikler av skogbruks- og jakthistorisk karakter, og han har utgitt boka «Innlandsfiske» i serien Norsk Kulturarv.

Åsmund Eknæs var en god kollega og venn, og usedvanlig fin å samarbeide med. Ved siden av at han hadde stor faglig innsikt, var han alltid hjelpsom og forståelsesfull overfor andre og fikk tingene til å gli. Han var et fint og helstøpt menneske med godt humør, og hadde naturlig nok mange venner og en stor kontakthflate.

Norsk Skogbruksmuseum uttrykker stor takk for den innsats Åsmund Eknæs har gjort. Vi lyser fred over hans minne.

3. Arbeid på museumsområdet og vedlikehold

Den vanskelige økonomiske situasjonen har lagt en stor demper på all aktivitet utendørs som ellers. Det er imidlertid forsøkt gjennomført vedlikeholdsarbeider som ikke har krevd større innkjøp av materialer.

Begge låvebruene på Klokkergårdslåven begynte å bli dårlige og var i ferd med å bli farlige for sikkerheten. Både åser og dekke er lagt helt om i impregnerte materialer.

Skigarden mellom museet og Finn Krogs eiendom er tatt ned og satt opp igjen ved til dels ny staur og ny gransvei. Stort sett kunne skiene brukes opp igjen.

Det har vært taklekkasje på museumsbygningen både på det gamle taket fra 1971 og på taket på nyfløyen fra 1979. Vaktmesteren har sammen med takleggingsfirmaet gått over det hele og foretatt nødvendig sveising og andre reparasjoner. Trappegelendrene ved begge hovedinngangene er bygget nye i impregnerte materialer.

Statens Vegvesen har bygget gang- og sykkelbane langs riksveg 3 over museets, Silkebækkens og Krogs eiendommer. Trond Silkebækkens eiendom har i den forbindelse fått ny innkjøring over museets

eiendom. En del forandringer ved museets hovedinnkjøring har vært nødvendig, bl. a. anlegg av ny rundkjøringsveg for parkeringsplassen. Den nye veg- og sykkelbanen ble lagt i museets rundkjøringsveg. Vegvesenet har planert og kjørt på fyllmasser på den nye vegen uten utgifter for museet.

Den nye vegen til Prestøya over Forstmannshaugen spesielt bygget for funksjonshemmede, har fått impregnerte rundstokker langs kantene for å hindre at regnskyll graver ut vegbanen. Det er videre lagt grastorv i vegskråningen på begge sider.

På Prestøya er det ryddet og tynnet i all lauvskog og annen ungskog som skyter opp på forbygningen langs Glomma, og i begge skråningene på fløtningsanlegget. Det er viktig at dette parkområde med benker og spaserstier har utsikt mot Prestfossen og nordover Glomma.

Innendørs er foretatt innredningsarbeider i vaskerom, et rekvisitarom og et arkivrom i nyfløyen. I arkivrommet for dokumenter er bygget arkivhyller på hjul omtrent som ved et kompaktosystem. Plassen blir godt utnyttet på denne måten. En fast vegghylle er montert i dette rommet med plass for over 500 kartruller.

4. Samlingene og utstillingene

På grunn av den dårlige økonomien har det vært umulig å gjennomføre flytting av hus eller montering av nye utstillinger.

I friluftsamlingene er taket på Ljørkoia fra Letjerndalen lagt om, og fallstokken, fallet, gaubeåsen og haukburet er bygget om i impregnerte materialer. Videre er bygget en kopi av en revebås i sten slik de har vært brukt i Setesdalen. Åsmund Eknæs har fotografert og beskrevet en slik revebås i sin artikkel om dette emnet i museets årbok nr. 7.

Lekeområdet er ført videre ved at den planlagte lille Ljørkoia ble tømret opp innendørs i vinterhalvåret og er senere kommet på plass ute. I tilknytning til koia er den store treelgen som ungene kan klatre på, montert på plass, videre tre ugler i et tre på den andre siden av koia. Kulespillet «Timeglasset» er også gjort ferdig, og like før telen kom ble fundamentet for den lille fløtingselva gjort ferdig, — hvor ungene selv skal kunne praktisere fløting i miniatyr.



Oppsetting av den lille Ljorkoia i lekearealet. F.v.: Ottar Høiby, Håkon Sæle, Bjarne Gunnarrud. Foto: O. T. Ljøstad.

Innendørs er det bare råtesoppstillingen som er ført videre. De planlagte utstillingene om hva skogen gir og nyere tømmermåling m. fl. har vi måttet utsette.

Det er registrert i alt 323 gjenstander fra nr. 5927 t.o.m. nr. 6249. Det er brukt bare kr. 6.775.— til innkjøp av museumsgjenstander, mens budsjettet var på kr. 50.000. Vi har latt flere kjøp gå fra oss for å spare penger, men det er klart at dette ikke bare er en lite tilfredsstillende, men direkte uforsvarlig politikk.

Av gjenstandsmateriale som har kommet inn er det meste fra tømmermåling, men også kniver, våpen, motorsager og annen skogsredskap har kommet inn.

5. Bibliotek

Gjennom gaver, kjøp og bytteforbindelser har biblioteket hatt en tilvekst på 504 nummer, fordelt på 420 bøker og 84 tidsskriftårgan-

ger. Det er brukt kr. 28.354.— til innkjøp av ny litteratur og til innbinding av bøker. Sivilarbeiderne Bjarne Skarstad og Gunvald Valebjørg har hatt ansvar for innføring av bøker og for ordning av biblioteket. Med den stadig økende bruk biblioteket har, melder behovet seg stadig sterkere for en bibliotekar. Behovet for katalogisering, en fullstendig bibliotekordning, litteraturhjelp til forskningsoppgaver og sist, men ikke minst, kontroll med at all litteratur kommer tilbake på plass i hyllene, er stort. Det er et klart behov for en kombinert stilling som bibliotekar/arkivar ved museet.

6. Publikasjoner

Gjennom spesielle tilskudd har det lyktes å gjennomføre en del pågående publiseringsoppgaver. Arbeidet med både stoffet og finansieringen har gått over til dels mange år.

Gjennom et fint samarbeid med organet Norsk Skogbruk har museet fått trykt et allsidig informasjonsskrift om museet på 32 sider i A-4 format. Stoffet om museet er først trykt som en del av Skog og Samfunn nr. 1 1981. Et særtrykk av dette med egen for- og bakside for museet er trykt i 10 000 eksemplarer. Det inneholder artikler med historikk, museets mål og oppgaver, arealdisponering, omtale av utstillingene, om innsamling og forskning, publikasjoner og film, museets tilbud til elever og lærere, akvariet «Fra fjell til fjære», aktivitetsområde for barn, spesielle arrangementer og temporære utstillinger. Særtrykket er sendt ut til alle landets skoler og brukes kontinuerlig i museets utadvendte virksomhet. Særtrykket kostet kr. 34.000.—. Bøndernes Bank har bevilget penger til full dekning av beløpet, noe vi er meget takknemlige for.

I mars var museets særpublikasjon nr. 5, Ove Arbo Høeg: Eineren i norsk natur og tradisjon, ferdig fra trykkeriet. Boka bygger på Arbo Høegs innsamlede materiale gjennom mange år og svar på museets spørreliste om einer som kulturtre sammen med museets øvrige materiale om einer. Boka er den første museet gir ut i en serie om treslagene i norsk kulturhistorie. Neppe noe annet treslag i vårt land har hatt så stort bruksområde som einer, og boka inneholder et vell av opplysninger. Arbo Høeg er vårt lands fremste etnobotaniker, og museet er ham stor takk skyldig for det enorme arbeidet han har nedlagt i boka. Einerboka er omtalt i dagspresse og fagpresse



Eineroljebrenneri på Gopollen seter, Ringebu.

Foto: T. Fossum.

i inn- og utland. Den har fått en vid distribusjon hittil, og er fortsatt sterkt etterspurt.

Tilbudsmappa til skolene var ferdig i mai. Det er en ringperm med løsbldsystem slik at ajourføring lett kan finne sted. Gjennom over 300 sider får skolene og lærerne informasjon slik innholdsfortegnelsen viser:

1. Innledning
2. Generelle orienteringer om museet og skoletjenesten
3. Opplegg for lærerbesøk (planleggingsdager) og klassebesøk
4. Oppgaver for skogbruksavdelingen og jakt/fangstavdelingen
5. Oppgaver for innlandsfiskeavdelingen og fuglebiotopene
6. Oppgaver for akvariet — ekskursjoner
7. Oppgaver for friluftsamlingene — naturstier
8. Beskrivelse av undervisningsrom

9. Filmer og diasserier — publikasjoner — fører
10. Undervisning i museet
11. Spesielle utstillinger og arrangementer

Tilbudsmappa distribueres til skoler over hele landet, og mange klasser har etter hvert gjennomført sine studier med bakgrunn i tilbudsmappas opplegg. Elevene møter bedre motivert og får større utbytte. Andre museer som driver undervisning bruker tilbudsmappa som grunnlag for sine undervisningsopplegg. Tilbudsmappa er i første omgang trykt i et opplag på 200 eksemplarer.

Museets årbok nr. 9 (1978—1981) kom ut i desember. Den inneholder følgende artikler:

Andreas Vevstad: Motorsaga — fra tømmerfellingsmaskin til håndredskap

Arve Frydenlund: Kjerraten i Åsa

Åsmund Eknæs: Hjemmebarking av lær

Ole Hermod Henriksen: Midtvoldshytta i Jønbulia i Ø. Gausdal

Håvard Dahl Bratrein: Fra spiskammers til turistattraksjon

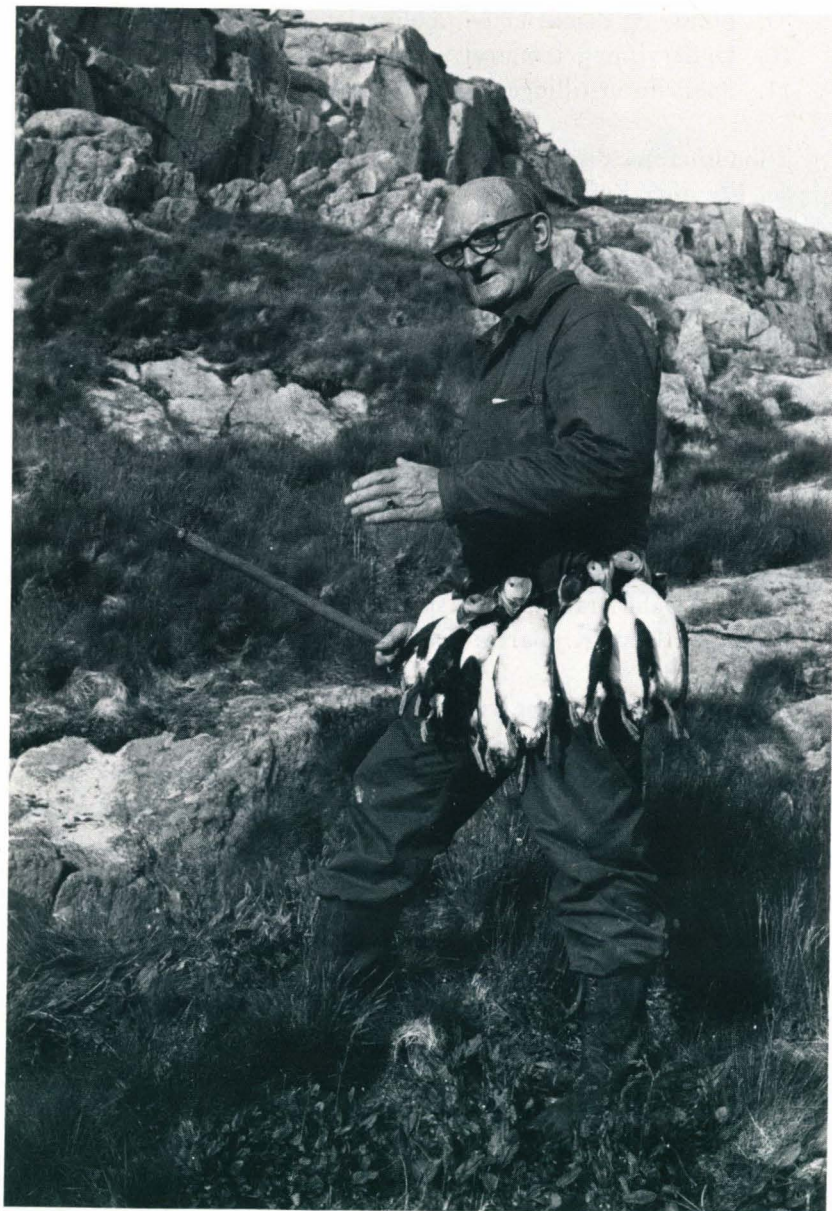
Sonja og Edv. K. Barth: Fangstanlegg for rein på Storhøa i Engerdal

Edvard K. Barth: Konstruksjon og bruk av fangstgraver.

Årboka er på 300 sider. Den er finansiert med støtte fra NLVF, Skogbruk A/L og fylkesskogrådene i Hedmark, Oppland, Buskerud, Telemark og Akershus. Det er tatt særtrykk av artiklene om motorsaga og Kjerraten i Åsa. Motorsagartikkelen ble brukt som julegave til de kunder som Jobu, Electrolux og Skogbruk A/L har. Undersøkelsen om motorsagas historie inklusive artikkelen er i sin helhet finansiert av Skogbruk A/L, noe vi er meget takknemlig for. Et visst opplag av motorsagartikkelen er innkjøpt av NLH og skal tjene som litteratur for skogbruksstudentene.

7. Feltarbeid og annet faglig arbeid

Åsmund Eknæs har arbeidet med innsamling av knivtradisjoner og foretatt undersøkelser om hjemmebarking av lær med tanke på artikkel om dette emne i årbok nr. 9. Han har også intervjuet øksesmeden Oddmund Knudsen i Mjøndalen. Karl Knudsen (1880—



Fra museets årbok nr. 9. Fangst av lunde på Sør-Fugløy, fra Håvard Dahl Bratreins artikkel «Fra spiskammers til turistattraksjon». Foto: G. Rossnes.

1956) startet som øksesmed i 1896. Sønnen Oddmund Knudsen begynte hos faren i 1914 og fortsatte for seg selv fra 1938. Omkring 1940 ble smistemplet forandret fra K. Knudsen til O. Knudsen, Mjøndalen. Knudsens øksesmie har vært den største leverandør av merkeøkser og blinkeøkser i perioden 1925—1975.

Eknæs deltok i etnologseminaret på Nesbyen i januar. Ellers har han arbeidet med oppgaver innen ferskvannsfisket, med intervjuundersøkelser av skogsarbeidere i Trysil/Engerdal og med publisjonsvirksomhet. Han har som tidligere forelest for etnologistudentene både på Universitetet og på museet.

Han har skrevet artikkelen «Tollekniven, et eksempel på innsamling, forskning og formidling» i Skog og Samfunn nr. 1 1981, og «Jeg fant, jeg fant»-artiklene «Teinelag» og «Fiskekroker av tre».

Jostein K. Nysæther har gjennom året vært sterkt engasjert med undervisningsspørsmål, herunder i særlig grad med utgivelsen av tilbudsmappa til skolene. Etter at utstillingsassistent Jan Ivar Martinsen sluttet i fast stilling, har Nysæther vært alene om montering av alle temporære utstillinger gjennom året.

Han har holdt kåserier og forelesninger i Norske Leirskolers seminar på Budor, i «Skogbygdingen» og i Hamar Husflidsforening. Under Norsk Speiderforbunds landsleir i Åsnes i august demonstrerte han brenning av tjære i gryte, ved siden av at han viste en stand om Norsk Skogbruksmuseums virksomhet.

Han har deltatt sammen med Universitetets Oldsaksamling i utgravningen av en ulvegrav i Ringsaker. Ellers var han med på Norsk Museumspedagogisk Forenings årsmøte og seminar i Fredrikstad i mai, på NKKMs årsmøte på Lillehammer i august og var på studiebesøk på Norsk Forsvarsmuseum og Hjemmefrontmuseet i november.

Nysæther har hatt redaksjonen, layoutarbeidet og har for en vesentlig del vært forfatter for tilbudsmappa til skolene. Han har videre skrevet artikkelen «Museets tilbud til elever og lærere» i Skog og Samfunn nr. 1, 1981 og følgende «Jeg fant, jeg fant»-artikler: «Bjør og bjørkvette», «Garnsøkke eller kjøkkenredskap» og «Spor i jord».

Tore Fossum har i løpet av året vært på befaringer i forbindelse med kulturvernspørsmål flere steder i landet. I juni var det befaring av Kjerraten i Åsa på Ringerike sammen med representanter for Riksantikvaren, Norsk Teknisk Museum, fylkeskonservatoren i Buskerud, Ringerike Museum og historielag m. fl. Det tas sikte på å bevare enkelte av de kulturminner som finnes i terrenget og få gitt ut et informasjonsskrift om kjerratanlegget. Det er stor lokal og sentral interesse for dette bevaringsprosjektet.

Første juli hadde Wilhelm Matheson og Fossum møte med Tromsø Museum og kulturvernkonsulenten for Svalbard og Jan Mayen for å drøfte spørsmålet om å få flyttet fangsthytta «Camp Helene» på Jan Mayen til Norsk Skogbruksmuseum. Det er senere holdt møte i Miljøverndepartementet om samme sak. Saken er fortsatt til behandling. Det hadde vært sterkt ønskelig om denne lille fangsthytta kunne tillates flyttet til museet. Den er tenkt plassert i museets arktiske avdeling i andre etasje. Under oppholdet i Tromsø ble foruten Tromsø Museum også akvariet, Polarmuseet og Tromsø Bymuseum besøkt.

I juli var Fossum på befaring i anledning en stokkebåt som ligger nedsunket i Grevsjøen i Søndre Land. Søknad om radiologisk datering av stokkebåten er godkjent, men dateringsrapport foreligger ikke ennå. Det kan komme på tale å grave opp båten og ta den til museet.

I juli ble det også foretatt befaring, registrering og fotografering av ti dyregraver i Stange Almenning. De ligger på rekke og dekker dalføret fra Knuklia til Knuken. De fleste av gravene er store og dype. Det er sterkt ønskelig med en nærmere arkeologisk undersøkelse og radiologisk datering av disse gravene. Med på registreringen var Egil M. Kristiansen, formann i Stange Historielag, brødrene Albin og Bjarne Lien og Fossum.

Det er også foretatt befaring av gammelt sagbruk i Sør-Odal og koier m. m. i Ringerike Skogforvaltning samt gjenstandsinnsamling i Rakkestad.

Lomsdalsvassdraget i Søndre Land ble befart sammen med herredsskogmester og skogeiere som har hatt med fløtningen å gjøre. Det er mange fine forbygninger av gråstein i vassdraget, og interessante dammer og koier m. m. Det blir forsøkt å få til et vedlikehold av en del av fløtningsinnretningene.

I september var Fossum på befaring av Gutulisetrene sammen med Miljøverndepartementet, naturvernkonsulenten i Hedmark, skogforvalter Angeloff og fjelloppsynsmann Eivind Sundet. Miljøverndepartementet har stilt til disposisjon kr. 100.000.— til restaureringen av seterhusene på Nedpåvollen. Husene på Oppåvollen er tidligere restaurert. Norsk Skogbruksmuseum er bedt om å påta seg det faglige ansvar for restaureringsarbeidene. Femund Skogforvaltning skal skaffe til veie materialer, og restaureringen skal foregå i 1982.

I oktober var Fossum på befaring av eiendommen Renå i Meraker. Det har vært ønskelig at det gamle laksefiskemiljøet på Renå bevares best mulig, ikke bare Engelskbygningen, men også de andre bygningene på gården. I befaring og møte deltok representanter for Meraker Bruk, Meraker kommune, fylkeskonservatoren, Jon Leirfall m. fl. Meraker Bruk som eier er ikke villig til å restaurere de gamle bygningene, men stiller kr. 60.000.— til disposisjon til en fullstendig registrering og fotografering av alt som hører dette gamle laksefiskermiljøet til.

Fossum er medlem av utvalget som utreder spørsmålet om et Norsk Landbruksmuseum. Det har vært holdt møter gjennom hele året. Professor Olav Hjulstad er blitt sekretær for utvalget og skal skrive selve innstillingen. I tiden 20.10.—6.11. foretok representanter for utvalget (Hjulstad, Sandberg, Fossum) sammen med førsteintendant Jonas Berg ved Nordiska Museet (ansvarlig for landbruksmuseet på Julita i Sverige) en studiereise for å studere landbruksmuseer i Øst-Tyskland, Tsjekkoslovakia, Ungarn, Østerrike, Vest-Tyskland og Danmark. Turen har gitt et stort utbytte både for utredningsarbeidet og for Norsk Skogbruksmuseum. Landbruksmuseene som ble besøkt i Øst-Europa dekker også næringene skogbruk, jakt og ferskvannsfiske. Det ble knyttet mange nyttige kontakter på denne turen. Utveksling av litteratur er et annet nyttig resultat. Turen ble bekostet av midler bevilget til utredningsarbeidet for et Norsk Landbruksmuseum.

Den internasjonale jaktorganisasjonen CIC (Conceil International de la Chasse) hadde sine møter i München 24.5.—1.6. hvor Fossum deltok. Han er medlem av den norske delegasjonen, og møter spesielt i «Kommissjonen for jaktmuseer og jakten i kunsten». For 1982 plan-

legger «Kommisjonen for jaktmuseer» ekskursjon til Skandinavia med bl. a. besøk på Norsk Skogbruksmuseum.

Det ble holdt helgeseminar i skogbrukshistorie for skogbruksstudentene ved NLH 17.—18.10. hvor ca. 30 studenter deltok. Seminaret ble ledet av Fossum etter et opplegg laget i samarbeid med studentene. Professor Stein Tveite foreleste over emnene «Sosiale forhold i skogbruket» og «Fløting og annen transport av tømmer», forstkandidatene Bente Bakke og Ivar Jørgensen om «Statlig skogbruk i Sør-Varanger gjennom 100 år», Christian Andersen om «Fiske og fiskestell m. m.», herunder omvisning i akvariet, og Tore Fossum om «Skogshusvær» og «Kjerraten i Åsa og annen tømmertransport». I tillegg til dette var det omvisninger, visning av filmer og lysbilder, spørsmål, diskusjon og sosialt samvær.

Fossum deltok ved åpningen av «Mjøssamlingene» på Minnesund 4.9. Museet har bl. a. stilt fotografier fra fløting på Mjøsa til disposisjon for dette nyopprettede museet for ferdsel på Mjøsa.

Fossum er medlem av NKKMs filmkomite og er formann for sammenslutningen «Musea i Hedmark». Han møtte på NKKMs årsmøte på Lillehammer 11.—13.9.

Fossum har skrevet artiklene «Skogbruksmuseets mål og oppgaver», «Nyttige vekster» og «Kjerraten i Åsa» i Skog og Samfunn nr. 1, 1981 og «Jeg fant, jeg fant»-artiklene «Selje — påsketrete» og «Lokomobilsager».

Christian Andersen har videreført forsknings-, utrednings- og feltarbeide i forbindelse med akvariet. Forskningsrettet arbeide har han bl. a. også tatt del i i Å-elva i Nordland, der oppgang og fangst av laks, sjørøret og sjørøye over en 5-årsperiode studeres i relasjon til vannføring og temperatur. Fisk og byggematerialer, sjøvann m. m. er innsamlet i forbindelse med akvariet.

Som formann i Norsk Museumspedagogisk Forening (NMF), et tillitsverv han har innehatt i 4 år, er Andersen engasjert i en rekke museumspedagogiske problemstillinger. På vårparten 1981 ledet han i denne forbindelse årsmøtet i NMF, og et seminar med tittelen «Museene og de funksjonshemmede, — spesielt blinde og svaksynte». Seminaret hadde som mål å utarbeide retningslinjer for de synshemmede, bruk av museene og museenes tilbud til de synshemmede.

I alt 80 deltagere fordelt på 9 arbeidsgrupper sammensatt av synshemmede, museumsformidlere og spesialpedagoger samarbeidet om praktiske løsninger av de synshemmedes problemer i museene. Det er forøvrig laget en egen seminarrapport om dette arrangementet.

Andersen tok et nytt initiativ i formidlingsarbeidet ved museet inneværende år. I samarbeid med Nyttevekstforeningen ble «Nyttevekstdagene på Skogbruksmuseet» lansert i midten av juni. Tidligere på året ledet han arbeidet med «Søndagsfilmen på Skogbruksmuseet», og forberedte såvel De Nordiske Jakt- og Fiskedager som museets soppdager, begge i august. Nevnte arrangementer er spesielt omtalt under kapittel 8, utstillinger og arrangementer.

Andersen har deltatt i studiereiser, ved konferanser og seminarer, og selv holdt en rekke forelesninger og foredrag.

Foredraget «Akvariets plass i forsknings- og formidlingstjenesten ved Norsk Skogbruksmuseum» har vært holdt sammen med omvisning for Volda lærerhøgskole, Eik lærerhøgskole og for skogbruksstudentene ved NLH og Labeo Akvarieklubb i Elverum.

I forbindelse med de funksjonshemmedes år har Andersen holdt foredraget «Museene og de funksjonshemmede, — spesielt blinde og svaksynte» under seminar arrangert av Norsk Museumspedagogisk Forening i Fredrikstad, på Norske Naturhistoriske Museers Landsforbunds landsmøte i Kristiansand, under Norsk Skogbruksmuseums representantskapsmøte, og under ICOM—CECA-konferansen i Danmark med tittel: «The museum and the disabled. An enquiry into the role of the museum vis-a-vis the disabled, — particularly the blind and partially sighted». Ca. 90 deltagere fra 24 nasjoner deltok på denne konferansen.

Andersen deltok i seminar arrangert av Skolenemnda for Natur og Miljø i Hedmark, har studert museumsundervisning ved flere museer i London etter et opplegg av Norsk Museumspedagogisk Forening (NMF), har sammen med Nyttevekstforeningen ledet «Nyttevekstdager på Skogbruksmuseet» i juni og «Soppdagene» i august, og har hatt ansvar for De Nordiske Jakt- og Fiskedager i samarbeid med andre ved museet.

Han deltok under tilretteleggingen av museets stand under speiderleiren i Åsnes, var vert for belgisk TV-team som tok opptak i akvariet i forbindelse med sur nedbør, holdt foredrag for Musea i

Hedmark og Oppland om Norsk Museumspedagogisk Forening og om museumsformidling, deltok i «Informasjonskonferanse for formidlere ved museale institusjoner» på Spåtind arr. av NMF og Forbruker- og administrasjonsdepartementet, og har hatt studietur til Danmarks Akvarium.

Foruten formann i Norsk Museumspedagogisk Forening er han sensor ved Statens Skogskole, Evenstad i «Ferskvannsøkologi og fiskestell» og ved Nordland Distriktshøyskole, Bodø i «Ferskvannsøkologi».

Andersen har skrevet følgende artikler i Skog og Samfunn nr. 1, 1981: «Med funksjonshemmede på museum» (også trykt i Museumsnytt nr. 1, 1981), «Soppdagene på Skogbruksmuseet» og «Akvariet «Fra fjell til fjære». Undervisning og opplevelse». I «Jeg fant, jeg fant»-serien har han skrevet «Bekkerøye — en laksefisk for sure vassdrag?» Han har videre gitt faglige anmeldelser av 30 søndagsfilmer vist i januar/februar og november/desember.

8. Temporære utstillinger og arrangementer

Utstillingen «Skøytesportens barndom i Hedmark» ble arrangert av museet i forbindelse med at verdensmesterskapet på skøyter for junior var lagt til Elverum. Utstillingen viste ved gjenstander, bilder og tekster trekk fra den historiske utviklingen av skøytesporten i Hedmark. Den hadde trykt guide på engelsk og norsk. Ved et eget arrangement på museet hvor løpere og ledere fra 24 land deltok ble det orientert både om utstillingen og museet. Det var også lagt inn kunstnerisk underholdning. Egil M. Kristiansen og Jostein K. Nysether hadde ansvaret for innsamling av materialet og gjennomføringen av utstillingen.

En tsjekkisk kunstutstilling ble arrangert i mars. Jan Kristofori som har sitt atelier i Oslo viste 43 materialbilder, collager og grafikk. Han er blitt kalt «den malende Solsjenitsyn». Hans landsmann Milan Vobruba har kunstglasshytte i Gusum i Sverige. Han stilte ut 130 arbeider i glass. Under åpningen 28.2 spilte de tsjekkiske musikerne Wicky Vicanek og Josef Hrbacek bl. a. tsjekkisk musikk.

I april hadde maleren Magne Haaland utstilling av malerier i museumshallen.



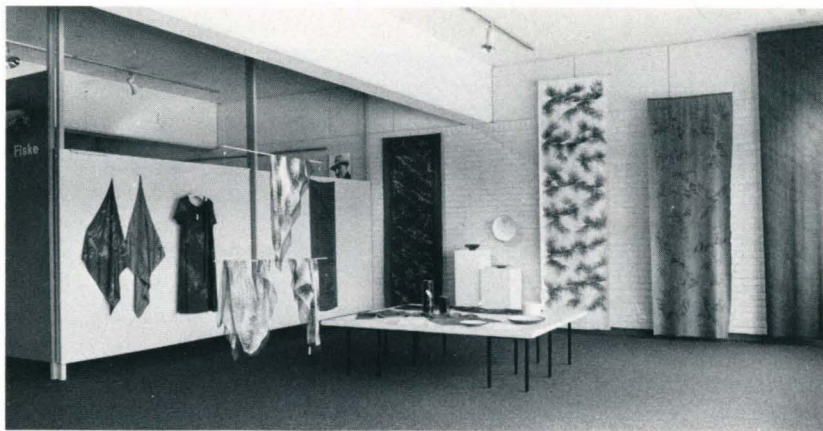
Fra utstillingen «Skøytesportens barndom i Hedmark».

Foto: O. T. Ljøstad.

Form Farge Fantasi ble som vanlig arrangert i mai måned. Det var større deltagelse enn noen gang tidligere. I alt deltok 64 kunsthåndverkere innen materialene tre, glass, keramikk, metall, tekstil og lær. 307 arbeider ble innsendt til juryering, hvorav 213 ble antatt. Som gjesteutstillere var invitert Hanna Hellum med keramikk og Sigrun Bergs vevstue med tekstiler. Fylkeskultursjef Tor Kløvstad foretok åpningen av utstillingen 29.4.

I juni ble Unge Kunstneres Samfunns årlige kunstmønstring vist i museets lokaler. Den besto av i alt ca. 175 arbeider innen bildende kunst og ble foruten på Norsk Skogbruksmuseum vist i Oslo, Hauge-sund og Ålesund.

Under Festspillene i august ble kunsthåndverksutstillingen «Treklank» holdt i museets andre etasje med følgende kunstnere: Inger Gulbrandsen, tekstil, Sigrun Aune, sølv og Anne Grete Pløen, emalje.



Fra festspillutstillingen «Treklang» i august.

Foto: O. T. Ljøstad.

Inger Johanne Brautaset holdt separatutstilling med billedtepper og akvareller i siste halvdel av oktober. Den ble først vist i Kunstnerforbundet i Oslo og avsluttet i Tromsø Kunstforening.

Under juleutstillingen i desember viste Roger Strindin malerier. Juleutstillingen med arbeider i tre og never, først og fremst laget av museets egne håndverkere, blir alltid omfattet med stor interesse, og hadde denne gangen større salg enn tidligere.

Det er holdt 11 konserter i løpet av året i museumshallen, dels i regi av Festspillene i Elverum og dels av Musikkens Venner.

Nyttevekstdager på Skogbruksmuseet ble i samarbeid med Nyttvekstforeningen avviklet for første gang i dagene 11. — 16. juni. Nyttvekstkurset «Viltvoksende grønne matplanter», med en varighet på 12 timer, gikk over tre dager med sekr. i Nyttvekstforeningen Anna-Elise Torkelsen som kursleder. Kurset ble dels arrangert på Skogbruksmuseet, dels på Elverum videregående skole som velvillig hadde stilt sitt skolekjøkken til disposisjon for en sekvens med matlaging. Av kursinnholdet kan kort nevnes:

- Om ville planter til mat og drikke, historikk og tradisjon.
- Plantenes morfologi, — litt systematikk og bruk av flora.
- Gjennomgåelse og demonstrasjon av suppe- og stuingsplanter, salat-, krydder- og tepanter, samt næringsinnhold i planter hørte også med.
- En tur med innsamling av planter, plukking, rensing og oppbevaring.
- For mange var kanskje den mest spennende delen selve matlagingen, eks. urtekaker, «grønn pizza», sufflé, grøftekantfrikadeller m. m.

På en egen nyttevekstdag i museet fikk også det brede publikum anledning til å smake på herlighetene. En urtetur ledet av Dag Guthormsen fikk god oppslutning. Dette gjorde også demonstrasjon med smaksprøver som heimkonsulent Anne Råheim ledet. Film om nyttevekster ble kjørt i audioriet. Levende og tørkede nyttevekster ble utstilt sammen med litteratur, og oppskrifter ble utdelt gratis. Som



Ekskursjon under Nyttvekstdagene i juni, ledet av Dag Guthormsen fra Nyttvekstforeningen.

Foto: T. Fossum.

bakgrunn for det hele var valgt en akvarellutstilling av Hedvig Wright Østern. Anna-Elise Torkelsen holdt dessuten et populærforedrag om «Matnyttig ugras», og sto selv for avisartikler omkring temaet i lokalavisene. Arrangement av denne kategori synes å passe godt inn blant museets andre tilbud på denne årstid, og kommer etter all sannsynlighet til å bli en årlig foreteelse.

De Nordiske Jakt- og Fiskedager ble i år arrangert for 19. gang. Dagene var 7., 8. og 9. august. «Vi slår et slag for hvitfisken» ble valgt som årets motto. En av grunnene var at det nye «Innlandsfiskerådet» nå er etablert — for Norsk Skogbruksmuseum var det nærliggende å invitere til et samarbeide med dette. Sammen med den andre av hovedarrangørene, Norges- Jeger- og Fiskerforbund, ble det nedlagt et grundig forarbeid. Man ønsket å trekke veksler på samarbeide med en rekke personer som kunne bidra på denne sektor. I Hamar—Elverumsområdet ble «Kontaktgruppen for bedre utnyttelse av Mjøsas fiskeressurser» etablert. Med i denne var foruten fiskeribiologer også heimkonsulenten i Hedmark, innlandsfiskere, en fiskekjøpmann, representant fra Mesterkokkene i Hedmark og Oppland samt en representant fra Norsk Skogbruksmuseum. «Innlandsfiskerådet» stilte til rådighet kr. 10.000.— for arrangementet. Dette ble øremerket til innkjøp av fiskeråstoff, og produksjon av enheter som i utgangspunktet skulle gis ut som gratis smaksprøver, og tilrettelegging for aktiviteter som hadde noe med «hvitfisken» å gjøre.

Man valgte å innlede allerede fredag den 7. med en temakveld: «Hvitfisk — forvaltning, ressurs og delikatess». Fra DVF innledet Svein Aage Mehli om hvitfiskproblematikken, etterfulgt av arrangementets desidert største trekkplastre, innlandsfisker Paal Wendelbo og programsekretær Ingrid Espelid Hovig. Over to hundre tilhørere hadde funnet veien til denne opplevelsrike museumskvelden.

Av hovedprogram lørdag og søndag bør følgende nevnes spesielt: *Hvitfiskmesse i lekepaviljongen*. Her ble presentert fiskeråstoff av aktuelle fiskeslag, bl. a. gjedde, brasme, abbor, sik, lagesild og lake. Innlandsfisker Hans Rustand i Sperillen ga instruksjon i sløying og stell av fiskefangsten, assistert av Grethe Herstadhagen. Kokkenes Mesterlaug, heimkonsulenten i Hedmark m. fl. demonstrerte ulike tilberedningsmåter og retter, delte ut over 4000 gratis smaksprøver,



Hvitfiskmessen i lekepaviljongen under jakt- og fiskedagene. Smaksprøver på fiskekaker av gjedde og brasme. I forgrunnen: programsekretær Ingrid Espelid Hovig og innlandsfisker Paal Wendelbo. Foto: O. T. Ljøstad.

svarte på spørsmål og ga informasjon. Viktige innslag i denne sammenheng var gjedde- og brasmekaker, røkt og gravet sik, stekte småretter av ymse slag m. m. En egen kjøledisk presenterte «lekkerbiskener» laget av mesterkokkene. Det ble også lagt opp til at publikum kunne kjøpe med seg fiskekaker i frossen tilstand. Odd Herstadhagen sto for denne delen av arrangementet.

Fiskeråstoffet ble innsamlet i forbindelse med det forsøksfiske som utøves i Mjøsa og Einavann. En brosjyre, «16 retter — ferskvannsfisk» ble utarbeidet av Forbrukerkontoret i Hedmark og Norsk Skogbruksmuseum, i samarbeid med Kokkenes Mesterlaug, Hedmark og Oppland, Helge Hagen og fiskeforretningen Knudstad & Holen, Hamar. Denne ble trykket i 5000 eksemplarer for gratis distribusjon. Velvillige annonsører dekket det meste av trykkingsutgiftene.

Utstillingen «Hvitfisk», i hovedsak et samarbeidsprosjekt mellom Norsk Skogbruksmuseum v/Jostein K. Nysæther og Odd Terje Sandlund, DVF-Mjøsundersøkelsene, besto av 6 skjermene der fiskens utbredelsesområde, fangstmåte og anvendelse ble presentert.

Utstilling av fiskeredskaper fant sted utenfor lekepaviljongen, der også en knivsmed, Håvard Bergland, Hamar, samt en båtutstilling av Alufish båtene hadde fått plass.

Utegrilling av abbor m. m., der publikum selv kunne grille fisk, ble ledsaget av trubadurene Helge Hagen og Rolf Holter.

Varmrøyking og salg av sik og lagesild ble avviklet som tidligere år, med en omsetning på ca. 200 kg.

Over 1000 deltok i *fiskestien* på Prestøya, denne gang arrangert av Drammen Sportsfiskere. Fiskeforeningen «FRIERN» demonstrerte meitefiske m. m.

Filmfremvisning foregikk som vanlig i auditoriet, med fisk og fiske som gjennomgående tema.

Tegnekonkurransen for barn hadde som ramme «Eventyr om fugler, fisker og dyr». Tegningene ble hengt opp fortløpende i museets ankomsthall. Over 500 deltok, — alle fikk diplom. De beste ble premiert.

Et *spesialarrangement for ungdom* sto Romedal og Vallset jeger- og fiskerforening for. Dette ble avviklet lørdag kveld på Prestøya.

Årets arrangement med «Hvitfiskproblematikk» synes i hovedsak å ha vært meget vellykket. Publikum i et antall på ca. 7000 lot til å finne seg meget vel til rette i det strålende sommerværet. De som var med under selve avviklingen syntes dette var moro, og stiller gjerne opp en annen gang.

De øvrige aktiviteter fulgte et tradisjonelt mønster. Hele 1200 personbiler sto parkert på museumsområdet søndag.

Soppdager på museet. Med de gode erfaringer høstet fra soppdagene i 1980, la man opp til et noe utvidet arrangement i 1981. Nytt av året var et soppkurs, først og fremst beregnet på personer som ville utdanne seg til soppsakkyndige. Andre fikk være med så langt plassen tillot det. Nyttevekstforeningen og Norsk Skogbruksmuseum gikk sammen om arrangementet, som strakte seg over 3 uker (21.8 — 6.9). Soppkurset ble tidlig fulltegnet — soppen glimret imid-



Stort besøk under De Nordiske Jakt- og Fiskedager.

Foto: T. Fossum.

lertid med sitt fravær p.g.a. tørke. Dette smittet også over på interessen hos publikum. Populærforedrag om sopp ble holdt av prof. Finn-Egil Eckblad fra Botanisk lab., Universitetet i Oslo og cand. scient. Tor-Erik Brandrud, Botanisk Museum, Oslo. Soppkontrollene gikk over tre søndager med Margrethe Thompson og Borghild Strøm-søe som kontrollører. Soppstillingen, som i år ble arrangert over 8 dager var, takket være stor innsats fra våre soppkontrollører, nesten like omfattende som året før. Nyttevekstforeningens sekretær, cand. real. Anna-Elise Torkelsen sto i spissen for en soppekursjon, mens heimkonsulent Anne Råheim demonstrerte soppretter og tilberedning av sopp, og assistert av Kari Q. Andersen delte ut smaksprøver til et entusiastisk publikum. I museets auditorium kjørte man to søndager filmene «6 sikre sopper» og «Nyttevekster i farger». I museumshallen var det under hele arrangementet en utstilling av soppplitteratur, plansjer og soppakvareller, sistnevnte av Hedvig

Wright Østern. Avisene hadde noen reportasjer og artikler med soppinnhold, om ikke så omfattende som året før. Fra museet side hadde Kari Q. Andersen mye av den daglige tilretteliggning i forbindelse med arrangementet. Til tross for årets dårlige soppsesong vil museet fortsatt satse på disse soppdagene.

Søndagsfilm på Skogbruksmuseet ble forsøksvis startet opp i begynnelsen av november 1980. Dette skulle først og fremst være et tilbud til hjemmepublikum. Valg av filmer tok sikte på familien som viktig målgruppe. Mønsteret for oppstartingen med anmeldelse i lokalavisene fredag og annonsering på lørdag er fulgt som prinsipp også i 1981. Valg av foto som blikkfang har vært viktig, likeledes en presentasjon av innholdet slik at publikum både lokkes til å komme og får et reelt forhåndsinntrykk om hva filmene virkelig beretter. I vårsesongen ble det til vanlig kjørt to filmer, på høsten tre, hvorav den ene var en tegnefilm spesielt beregnet på barna. Nytt siste høst var dessuten en tegnekonkurranse for barn. Alle som deltar får diplom, — de beste blir premiert når filmfremvisningen for vinterhalvåret avsluttes i slutten av februar. Barn skal tegne fra sine inntrykk og opplevelser gjennom filmene. Besøkningen til søndagsfilmen var som ventet ujevn, avhengig av værforhold og sportsbegivenheter i TV. Tilsammen 4000 seere på i alt 15 søndager gir et gjennomsnitt på 270, hvilket vi må si oss meget fornøyd med. Mange av disse er trolig nye besøkende i museet, og får i pausene god anledning til å sette seg inn i de andre tilbudene museet har på det aktuelle tidspunkt.

Organisasjoner og grupper. Gjennom hele året har det vært forskjellige selskaper som det blir tatt spesielt hånd om ved orientering, omvisninger, lysbilder, film, bespisning og selskapelig samvær i foredragssalen, biblioteket eller i peisestua. En del slike grupper kan nevnes: Kirke- og undervisningskomiteen, Grunnskolerådet, Styret i Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk, Hedmark Fylkeshusflidslag, Glommen Skogeierforening og skogeierlagene, Landslaget forming i skolen, Nasjonalforeningen for folkehelsen, jakt- og fiskeforeninger m. fl. Et stort «Skogtreff»-besøk arrangert av Oslo og Omegn Turistforening og Aftenposten hadde 235 deltagere. Jostein K. Nysæther

hadde laget et opplegg på museet som beskjefteget deltagerne i utstillingene og i friluftsamlingene en hel søndag til ende. Under speiderlandsleiren 3.—11. august tok museet imot 1800 speidere.

9. Skoletjenesten

Bemanning. Til tross for det høye besøkstallet for skoleklasser og studentgrupper (ca. 1100), har museets skoletjeneste bare en halv fast stilling (undervisningsleder).

For å løse de oppgavene som skoletjenesten til enhver tid står overfor, er det derfor nødvendig at en stor del av det faste personalet er disponibelt for denne del av museets virksomhet.

I den mest hektiske perioden (mai og juni) vil det dessuten være behov for å tilkalle ekstrahjelp.

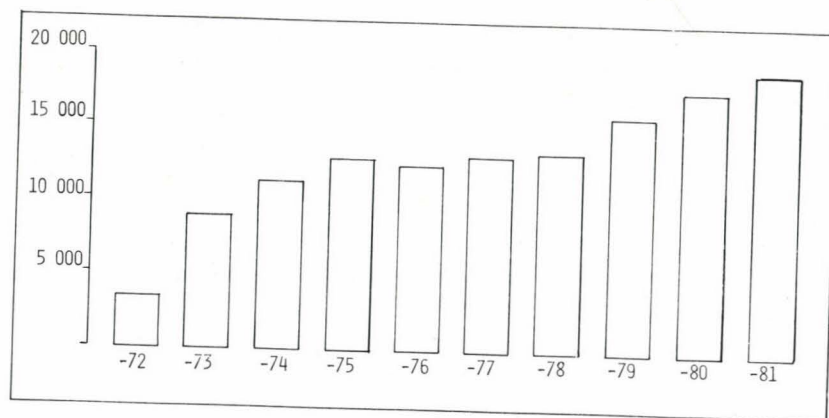
Følgende personer har ved siden av andre gjøremål også vært engasjert i skoletjenesten i 1981:

Fast personale:	Jostein K. Nysæther
	Hjørdis Furuheim
	Christian Andersen
	Kari Q. Andersen
Sivilarbeidere:	Arild Rønningstad
	Bjarne Skarstad
	Nils Jørgen Moltubakk
I vårsesongen:	Siri Gjønnnes
	Venke Nystuen
	Magne Rugsveen

Besøkstallet for 1981. Besøkstallet for skoletjenesten har dette året økt med 6,3 %. 18 902 elever og studenter fordelt på 1099 klasser og grupper har besøkt museet (tallene i 1980 var 17 779 og 915).

Besøket fordelt på klassetrinn:

1. klasse		465	elever fordelt på	42	klasser
2. klasse		996	—»—	63	»
3. klasse		1559	—»—	91	»



Figuren over viser skolebesøk i perioden 1972 — 1981

4. klasse	2423	elever fordelt på	142	klasser
5. klasse	2024	—»—	113	»
6. klasse	1883	—»—	102	»
7. klasse	1334	—»—	61	»
8. klasse	1383	—»—	67	»
9. klasse	1329	—»—	67	»
Videregående og spesialskoler	3772	—»—	239	»
Førskole	1561	—»—	93	»

Besøket fordelt på fylker og naboland:

Hedmark	8951	elever fordelt på	560	klasser
Oppland	2774	—»—	156	»
Akershus	3224	—»—	155	»
Oslo	443	—»—	24	»
Østfold	458	—»—	19	»
Buskerud	498	—»—	22	»
Møre og Romsdal	91	—»—	10	»
Sør-Trøndelag	78	—»—	8	»
Telemark	124	—»—	10	»
Sogn og Fjordane	80	—»—	7	»
Vestfold	200	—»—	11	»

Troms	28	elever fordelt på	4	klasser
Hordaland	49	—»—	3	»
Nordland	18	—»—	1	»
Rogaland	66	—»—	3	»
Sverige	960	—»—	71	»
Danmark	802	—»—	32	»

Besøket fra Hedmark fylke fordelt på kommuner:

Elverum	2822	elever fordelt på	204	klasser
Hamar	794	—»—	40	»
Ringsaker	1316	—»—	87	»
Stange	644	—»—	40	»
Kongsvinger	442	—»—	25	»
Løten	354	—»—	19	»
Åsnes	200	—»—	9	»
Trysil	271	—»—	13	»
Vang	403	—»—	24	»
Grue	276	—»—	16	»
Våler	218	—»—	11	»
Sør-Odal	191	—»—	11	»
Åmot	125	—»—	10	»
Nord-Odal	95	—»—	5	»
Stor-Elvdal	134	—»—	6	»
Eidskog	110	—»—	6	»
Tynset	93	—»—	5	»
Rendalen	87	—»—	5	»
Folldal	71	—»—	4	»
Tolga/Os	51	—»—	4	»
Engerdal	117	—»—	10	»
Alvdal	110	—»—	5	»

Besøket fordelt på avdelingene i museet:

Jakt og fangst (dyra)	4158	elever fordelt på	227	klasser
Skogbruk	3621	—»—	182	»
Fiske	761	—»—	38	»
Akvariet	160	—»—	12	»

Lysbildeorientering	2472	elever fordelt på	136	klasser
Eget opplegg	561	—»—	32	»
Fugleavdelingen	55	—»—	2	»
Kunstutstillinger	557	—»—	39	»
Geologi	147	—»—	7	»
Steinalderen	28	—»—	1	»
Samene	48	—»—	2	»
Prestøya	275	—»—	11	»

103 klasser har benyttet museets oppgavesett.

32 » har sett film.

42 » har benyttet eget opplegg.

8 » har benyttet museets naturstier.

Rangering av filmene som er vist med hensyn til hvor mange som har sett dem:

Liv og husvær i skogen	7	klasser
Vårens farlige eventyr	4	»
Langs fjellbekken	6	»
Hankekjøring i Vestre Gausdal	1	»
Älg och älgjakt	2	»
Grindalsfluefiske	3	»
Lågåsildfiske	3	»
Tjærebrenning	1	»
Laksefiske i S. Norge	1	»
Skogsdrift i Norge	1	»
Sølsjøfisket	2	»
Neverfletterne	1	»

Antall klasser fordelt på ukedager:

Mandag	167	klasser
Tirsdag	211	»
Onsdag	286	»
Torsdag	196	»
Fredag	184	»
Lørdag	47	»
Søndag	8	»

I 1981 har skoletjenesten arrangert 7 planleggingsdager for lærere i grunnskolen. I tillegg har følgende fått orienteringer om museets skoletjeneste:

Stortingets kirke- og undervisningskomite

Grunnskolerådet

Kulturutvalg i svensk LO

Gruppe fra Landslaget i forming

Grupper fra lærerhøyskolene på Hamar, Elverum, Sagene, Volda og Blaker.

Museets tilbudsmappe. Etter flere års arbeid var museets tilbudsmappe for grunnskolen ferdig til distribusjon like før skoleferien begynte. I løpet av høstsemesteret er ca. 150 mapper sendt ut.

Tilbudsmappen er laget i samarbeid med den pedagogisk høyskolen i Elverum og Pedagogisk servicesenter for Elverumsregionen. Den inneholder nødvendig informasjon om museet og museets skoletjeneste, samt ca. 200 oppgaveark.

Undervisningen har etter hvert fått et veldig omfang på museet, og arbeidsmengden for kontorpersonalet og det faste og sesongbetonte undervisningspersonalet er under deler av året alt for stor. Det er klart nødvendig at undervisningssektoren styrkes, og det er meget påkrevet å få ansatt en museums lærer med pedagogisk høyskole i fast stilling. Svakheterne i dagen situasjon er for det første at museet bare har en pedagog i halv stilling, og for det andre at det tilfeldige undervisningspersonalet som stadig skifter, bare sporadisk har tilfredsstillende pedagogisk bakgrunn. Museets undervisning har godt renommé. Det vil ikke være mulig å kunne opprettholde det nåværende nivå uten at undervisningsavdelingen styrkes. En fast ansatt museums lærer i tillegg til undervisningslederen er nødvendig både for den faglige tilrettelegging og gjennomføring av undervisningen, og for å få stabilitet i undervisningsarbeidet.

10. Akvariet

Bemannning.

Akvarieleder: Christian Andersen

Røkter (museumsing.): Trond Nystuen

Tilfeldig arbeidshjelp: Ottar Høiby

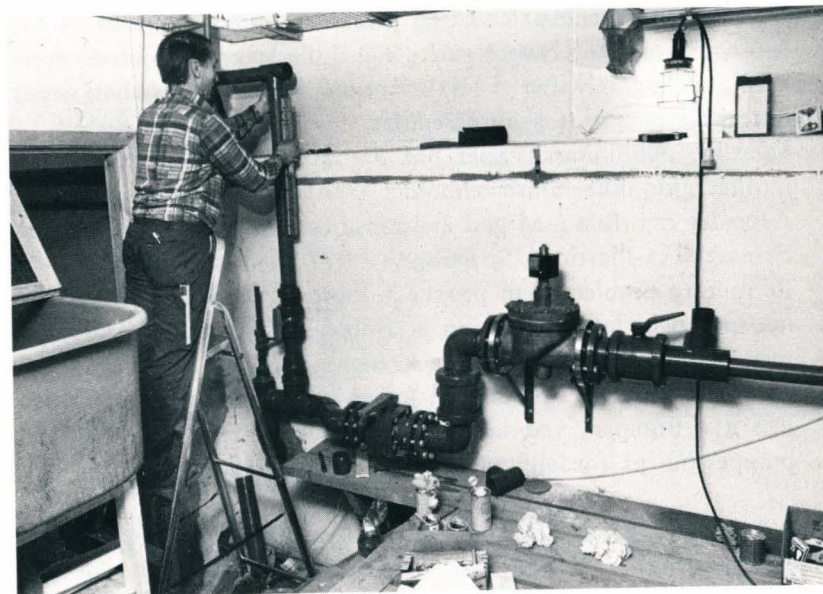
Gunvald Valebjørg (sivilarb.) fra 1.10

Ferieavløser: Ola Braanaas

Til klarering av akvariet i helgene er dessuten benyttet vakt-havende skrankepersonale. O. T. Ljøstad har foruten deltagelse i stell av akvariet, også vært behjelpelig med innsamling av en rekke fiskearter.

Teknisk. Sett under ett har akvarieenheten inneværende år fun-
gert tilfredsstillende teknisk sett. Flere installasjoner/utbedringer er
utført. De viktigste er som følger:

- I månedsskiftet februar/mars gikk vi permanent over på egen vannforsyning — fra brønn like nord for museumsbygningen. Vannet hentes opp fra ca. 30 meters dyp ved hjelp av en pumpe med kapasitet på ca. 13 000 liter pr. time. Normalt forbruk er nå ca. 130 liter pr. minutt, motsvarende ca. 8000 liter pr. time. Samtidig med denne begivenhet ble det installert en magnetventil som virker på følgende måte: Dersom strømtilførselen svikter til eget anlegg, kobles akvariet automatisk over på trykkvann fra kommunens vannverk. Dette er prøvet, og fungerer bra på et punkt nær. I enkelte av kommunens i alt 5 grunnvannsbrønner er manganinnholdet uforholdsmessig høyt. Etter å ha passert siste anlegget (det sentrale trykkvannsbasseng) føres vannet ut gjennom fordelingsnettet. Her får vi en kjedelig utfelling av mangan. Fordi akvariet ligger i et ytterpunkt av fordelingsnettet, får vi en opphopning av dette sorte bunnfallet, som så kommer inn i anlegget når magnetventilen trer i funksjon. Et sort beleg, i tillegg til et midlertidig stygt og uklart vann er intet stort problem, men er kjedelig nok de gangene en slik episode opptrer. Vår nåværende vannkilde er bedre og gir jevnere kvalitet enn vanntilførselen fra kommunen. Temperaturen er jevnere (7.4—8.2° C på årsbasis). O₂-innholdet er høyere. Vannet inneholder bare ubetydelige skadeelementer, eks. mangan, tungmetaller osv. Vi slipper en noe variabel lut-tilsetning (NaOH) som kommunen er henvist til. Dette gir oss bedre og mere stabile pH-forhold.



Rørlegger Tore Håberget sikrer vanntilførselen til akvariet med magnetventil i tilfelle av strømbrudd.
Foto: O. T. Ljøstad.

Vannkvaliteten er karakterisert ved nedenstående snittverdier:

pH: 6.1 — 7.0

CaO/l (mg/l): ~ 30

Ledningsevne μ S: ~ 100

O₂-metning: min. 75 % (synes godt egnet til akvarieformål)

Temp. °C på årsbasis: 7.4 — 8.2

O₂-innholdet er i laveste laget, men luft tilføres ved hjelp av mekaniske membranpumper, eller vannstrålepumper, i tillegg til kompressoranlegget. Dersom vanntilførselen skulle stoppe opp i de åpne systemene, har vi derfor en rimelig sikkerhetsmargin.

- Avfuktingsanlegg for fjerning av duggproblemer er nå ferdigmontert. Dette skjedde først på ettersommeren. Det ser ut til å fungere bra, men endelig prøve på dette får vi først sommeren 1982.

- Samtlige karantenekar er nå på plass. En restleveranse på 4 enheter, tre små (165 l) og 1 stort (300 l) ble levert av Sjøforsvarets skoleavdeling/verksted i Kristiansand ved undervisningsleder Thorvaldsen i midten av desember.
- Samtlige publikumsakvarier har nå fått fargede acrylplater — hvilket gjør ikke minst renholdet i anlegget betraktelig lettere. Arbeidet er utført med god assistanse fra Jan Ivar Martinsen og firmaet Eka-Plastic A/S, Stange.
- Et mindre problem man prøver å finne en løsning på er at det nye pumpelanlegget drar inn et finere sandmateriale i rørsystemet. Slitasjen på pakninger og kraner i PVC synes unødig. Problemet antas å ha oppstått på grunn av relativt stort uttak fra den nye brønnen, ved at sand, kvabb etc. raser ut og dermed pumpes inn på fordelingsnett.

I nedgangen til akvariet og i selve akvariehallen er det kommet en del nye ting:

- Langs trappen er det laget hull i veggen og innmontert store fargetransparenter visende ulike vannbiotoper fra fjell til fjære.
- Monter for utstilling av ekskursjonsutstyr er kommet på plass og er under ferdigstilling.
- I forbindelse med informasjonen under hvert av akvariene er det innsatt en fargetransparent tilsvarende den biotopen som presenteres. Det samme bildet finner man i større format på veggen i trappenedgangen.
- I selve akvariehallen er det innsatt et stort rundt bord med diameter på 2 m. Bordplaten, som er ment som sitteplass og skriveunderlag når skoleelever arbeider med akvarieoppgaver, vil bli lyssatt på en slik måte at det ikke ødelegger den duse stemningen man ellers har i anlegget.

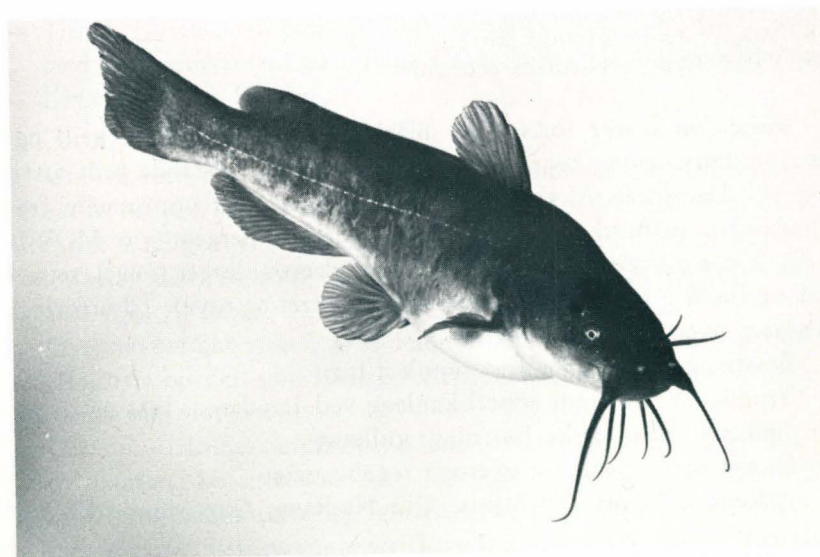
Biologisk. Sunnhetstilstanden, hele fiskebesetningen vurdert under ett, må sies å ha vært god. Tidligere hadde vi en del sopp-problemer spesielt på morten (*Rutilus rutilus*). Ved overgang til egen vannkilde i beg. av mars unngikk vi lut-tilsatt vann fra kommunens vannverk, og dermed de relativt store svingninger i pH-verdien som opptrådte fra tid til annen.

Plasshensyn gjør det umulig for oss å stille ut alle de arter av ferskvannsfisk som er tilgjengelig. Vi håper å kunne bedre noe på dette forhold i 1982.

Følgende arter har vært stabile i anlegget inneværende periode:

Ferskvann:

1. Ørret/sjørret (*Salmo trutta*)
2. Røye/sjørøye (*Salvelinus alpinus*)
3. Laks (*Salmo salar*)
4. Äl (*Anguilla anguilla*)
5. Gullbust (*Leuciscus leuciscus*)
6. Brasme (*Abramis brama*)
7. Vederbuk (*Leuciscus idus*)
8. Sørv (*Scardinius erythrophthalmus*)
9. Hork (*Acerina cernua*)
10. Gjedde (*Esox lucius*)
11. Steinulke (*Cottus poecilopus*) Ikke utstilt
12. Mort (*Rutilus rutilus*)
13. Sik (*Coregonus lavaretus*)
14. Lake (*Lota lota*)
15. Harr (*Thymallus thymallus*)



Fra akvariet: dvergmalles.

Foto: O. T. Ljøstad.

16. Lagesild (*Coregonus albula*) Ikke utstilt
17. Krøkle (*Osmerus eperlanus*)
18. Abbor (*Perca fluviatilis*)
19. Karuss (*Carassius carassius*)
20. Dvergmalle (*Ameiurus nebulosus*)
21. Regnbueørret (*Salmo gairdneri*)
22. Suter (*Tinca tinca*)
23. Bekkerøye (*Salvelinus fontinalis*)

Tilfeldig opphold:

24. 3-pigget stingsild (*Gasterosteus aculeatus*)
25. Ørekyte (*Phoxinus phoxinus*)
26. Laue (*Alburnus alburnus*)

Dessuten ferskvannskreps.

Saltvann:

1. Skrubbeflyndre (*Platichthys flesus*)
2. Torsk (*Gadus morhua*)
3. Bergnebb (*Ctenolabrus rupestris*)
4. Berggylt (*Labrus berggylta*)
5. Grøngylt (*Crenilabrus melops*)
6. Rødspette (*Pleuronectes platessa*)
7. Sandflyndre (*Limanda limanda*)
8. Lomre (*Microstomus kitt*)
9. Ulke (*Ancanthocottus scorpius*)

Fiskefóret består fortsatt av blåskjell (*Mytilus edulis*), krill og tørrfór. Førstnevnte hentes i Danmark i frossen tilstand, godt assistert av Danmarks Akvarium. Blåskjellene kommer opprinnelig fra Limfjorden (Østerskompaniet). Krill kjøpes i Bergen (c/o MOWI A/S). Tørrfór brukes først og fremst i oppdrettsanlegget (yngel, settefisk og flerårig fisk av regnbueørret, laks, ørret og røye). Til utfóring benyttes overveiende automater.

Besetning av fisk har vært supplert fra:

- Trondheim Omlands settefiskanlegg ved Lundamo: laks og ørret
- Jømna Feltbiologiske Forening: gullbust
- Øksna Bruk, Sandnes: øyerogn regnbueørret
- Fiskeriteknikeren for Mjøsa, Ole Nashoug, (Einavann): sik og røye
- Gudbrandsdalslågen v/Fåberg: lagesild

- Glomma: harr, ørret steinsmett og ørekyte
- Mjøsa v/NIVA, DVF m. fl. (Terje Sandlund, Gösta Kjellberg, Odd Herstadhagen): brasme, vederbuk, mort, gjedde og abbor
- Isteren: lake

Kontaktskapende virksomhet — besøk.

- Med Labeo akvarieklubb på Elverum er det innledet et samarbeide med å innføre planter i enkelte av publikumsakvariene.
- Norsk Institutt for Vannforskning og Marinbotanisk Institutt ved Universitetet i Oslo har vært oss behjelpelig med å bringe klarhet i blakkingsproblemer og løsning av disse i saltvannsakvariet.
- De marinbiologiske stasjoner i Drøbak og Arendal v/respektive Finn Wallvig og Per Hognestad har ytet akvariet bistand med tilførsel av rent sjøvann og marine dyr.
- En delegasjon, hvis oppgave er å tilrettelegge for et akvarium i Odense i Danmark, kom i ens ærend til Elverum for å studere akvariet.
- Besøk i forbindelse med akvariebygging, drift og undervisning har vi også hatt fra Finland, Danmark og Sverige.
- Trond Nystuen foretok på ettermøtet (april) en studiereise med stort utbytte til akvariene i Göteborg, Malmø, Stockholm, København og Esbjerg.

Utover dette er det utvekslet erfaringer, mottatt verdifull bistand og innhentet råd hos en rekke institusjoner og enkeltpersoner, bl. a. Akvariet i Bergen v/Tor J. Samuelsen, DVF/Forskningsstasjon for Fisk, Ims v/Chr. Senstad og Forskningsstasjon for laksefisk, Sunndalsøra v/A. Kittelsen.

Ovennevnte aktivitet i 1981 hadde ikke vært mulig uten all den vederlagsfrie bistand som både enkeltpersoner, institusjoner og organisasjoner har ytet oss.

Det må i denne sammenheng understrekes at museets generelt svake økonomiske situasjon ikke har gitt rom for anskaffelse av sterkt tiltrengt laboratorie- og feltutstyr, beregnet på løpende analyse av vannkvalitet, fiskens sunnhetstilstand, og utstyr til forsknings- og undervisningsformål.

Formidling. Museets bemanningssituasjon på undervisningssektoren har også innværende år vært så presset, at bare spesielle grupper er blitt tatt hånd om i akvarieavdelingen. Universitets- og høgskolestudenter er først og fremst viet oppmerksomhet, men også besøkende på grunnskolenivå som har hatt «jakt og fiske» som spesialfag. Det har for disse vært vanlig at akvarieleder først har holdt en spesialforelesning m/ fargelysbilder om akvariets plass i formidlings- og forskningstjenesten ved Norsk Skogbruksmuseum. Mere spesielle tema har vært foredratt etter nærmere avtale. Deretter har det vært gitt en orientering i selve akvariehallen, etterfulgt av en gjennomgang i karantene- og oppdrettsavdelingen. Etter et slikt program har de besøkende fått et langt mere nyansert inntrykk av akvariedrift, og den plass et slikt anlegg har sett i relasjon til museets øvrige tilbud.

Med tanke på å styrke den utadvendte virksomhet i forbindelse med akvarieenheten har man intensivert innsamlingen av fargediasmateriale. Museets egen fotograf og akvarieleder har stått sentralt i dette arbeidet. Verdifull bistand har vi imidlertid også fått fra naturfotografen Arild Hagen.

11. Foto og film

Det ble tidlig på året gitt signaler om ytterligere innskrenking av fløtinga i Glommavassdraget, og fotograf O. T. Ljøstad har fulgt fløtingsarbeidene med s/h og fargeopptak fra Lomnessjøen i Rendalen over Storsjøen, Osensjøen, nedover Rena, Osa og Glomma. En del opptak er også tatt i Flisa.

Fotooppgavene har ellers bestått i gjenstandsfotografering, fotografering av fisk i akvariet, avfotografering av gamle bilder som har kommet inn, forstørring av bilder til utstillinger samt fremkalling og kopieringsarbeid. Pågangen utenfra om å skaffe bilder til forlag, artikkelforfattere, aviser, tidsskrifter og forskjellige institusjoner m. fl. ser ut til å øke fra år til år.

Kari Q. Andersen har ansvaret for fotoregistreringen, og det er i år registrert i alt 2369 s/h bilder. Museets fotoarkiv har hatt en sterk vekst de siste årene. Det har blitt et viktig dokumentasjonsarkiv for den del av norsk kulturhistorie som tilhører næringene skogbruk, jakt og ferskvannsfiske.



Osmundsanden velteplass. Fra fløtinga i Osensjøen mai 1981. Foto: O. T. Ljøstad.

12. Presse, kringkasting, fjernsyn, informasjon

Museet har også i år hatt en bred dekning i dagspresse, fagpresse og NRK. Svært mye av presse- og NRK-stoffet har dreid seg om museets vanskelige økonomiske situasjon, permisjonsvarslet for de ansatte og den meget langsomme fremdriften av saken om en fast økonomiordning for museet såvel som spørsmålet om tilleggsbevilgning fra staten. Mange aviser har i denne forbindelse gitt helsides reportasjer om museets mange oppgaver og aktiviteter, og har stilt i relieff til dette det offentliges svake engasjement når det gjelder økonomisk støtte.

I og med at informasjonsbrosjyren om museet ble ferdig tidlig på året, har denne blitt brukt i all informasjon utad. Den er sendt til reisebyråer, turistkontorer, hoteller m. fl., og sammen med egne tilbud inklusive bespising sendt til pensjonistforeninger, historielag, skogeierlag og andre organisasjoner. Dette er et arbeid som vil fort-



Konrad Eggen demonstrerer neverarbeider på Husfliden under Grundsetmart'n 1981.
Foto: O. T. Ljøstad.

sette med nye målgrupper år for år. Museets besøk har hittil vært preget av enkeltbesøk og familiebesøk, det bør kunne gjøres mer for å få reiseselskaper til museet.

Barne- og ungdomsavdelingen i fjernsynet har laget tre programmer om museet som undervisningsinstitusjon. De ble sendt 27.3, 3.4 og 10.4, alle dager kl. 18.00. Det har kommet mange positive reaksjoner på disse programmene. Opplegg og regi har vært ved Jostein K. Nysæther og Dagfinn Grønset med Inger Bjørnstad som produsere. Christian Andersen deltok i programmet om akvariet og Konrad Eggen i skogbruksprogrammet. Opptak ble tatt i alle museets innendørsavdelinger og i friluftsamlingene. Av folk utenfor museet som deltok i programmene må nevnes Gunhild Vestad, Birger K. Nysæther, Joseph Bakken, Egil Storbekken og Ljørakvartetten.

Programsekretær Per Egil Hovind i fjernsynet laget et program om skogsarbeid med hogst, kjøring, merking, koieliv m. m. som ble sendt 1. mai med senere reprise. Mange av opptakene ble gjort på museet hvor bl. a. Konrad Eggen og Jakob Nersveen fra museet medvirket.

Det har ellers vært mange mindre innslag om museet i radioen i løpet av året.

13. Europeisk museumspris

Fra 1977 har det hvert år blitt utdelt priser til europeiske museer som har gjort seg spesielt bemerket ved ny utbygging, aktiviteter og nye utstillinger. Det utdeles i alt tre priser, 1. The Main Award (hovedprisen) som går til nylig etablerte og i europeisk sammenheng viktige museer, 2. The Council of Europe Award (Europarådets pris) som går til museer som har bidratt til øket forståelse for europeisk kultur, og 3. The Bank of Ireland Special Exhibitions Award (pris for en spesiell utstilling) som gis for en ny, betydningsfull utstilling som er åpnet det året prisen gjelder for.

Prisutdelingen for 1980 foregikk i Guildhall, London, 23. mars 1981. Det var 21 kandidater til hovedprisen. Den ble vunnet av det nederlandske museet Catherine Convent State Museum i Utrecht. Åtte museer, deriblant Norsk Skogbruksmuseum, fikk under hovedprisen tildelt plakett med hederlig omtale. I begrunnelsen for den pris som ble tildelt Norsk Skogbruksmuseum står det at den ble gitt for den inspirasjon museet har gitt til de som mener at museer ikke bare skal ta seg av gjenstander alene, men også bidra til forståelse for kulturelle verdier i en videre sammenheng. Prisen gjelder aktiviteter ved museet i 1979 og 1980, og er bl. a. en honnør for nye utstillinger, flersidig engasjement i kulturlivet og for undervisningstjenesten ved museet.

Musumsbestyrer Tore Fossum var til stede og mottok prisen som ble overrakt av Henri de Koster, president i Parliamentary Assembly of the Council of Europe. I tilknytning til prisutdelingen ble det holdt et museumsseminar, og det ble også arrangert besøk ved kulturinstitusjoner og museer i London.



Den europeiske museumsprisen til Norsk Skogbruksmuseum. Museumsbestyrer Tore Fossum og stortingsmann Jakob Aano under markeringen på representantskapsmøtet 18. juni.
Foto: O. T. Ljøstad.

Under representantskapsmøtet 18.6 ble det foretatt en markering av museumsprisen. Stortingsmann Jakob Aano, som er formann i Europarådets kulturkomite, og som var til stede under prisutdelingen i London, var også med under markeringen på museet. Han holdt en tale og ga bl. a. en orientering om siktemålet med en slik museumspris. Den skal virke inspirerende og føre til utvikling og økt engasjement ved museene. Han uttrykte anerkjennende ord for det allsidige kulturarbeid som drives ved Norsk Skogbruksmuseum, og håpet at prisen ville føre til en videre positiv utvikling for museet i mere enn én forstand. Han avsluttet med å henge hedersplaketten på veggen i museumshallen over kongeplaten.

Både museumsbestyreren og representantskapets ordfører takket. Seip sa bl. a.: «Vi er både stolte og takknemlige. Norsk Skogbruks-



Under sin Englandstur besøkte museumsbestyrer Tore Fossum også Landbruksmuseet ved Universitetet i Reading. Bildet er fra avdelingen for jakt og fiske.
Foto: T. Fossum.

museum har vært med på å løfte skogbruk, jakt og fiske frem internasjonalt, og denne utmerkelse vil være en stor inspirasjon og hjelp i det fortsatte arbeid.»

14. Publikumsbesøket

I 1981 har det rene museumsbesøk vært på 112.113 personer. I tillegg til dette har 5978 deltatt i arrangementer som holdes på museet. Det har ialt vært 72 arrangementer. Det samlede antall personer som har vært på museet er 118.091.

Besøket ser slik ut:

	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	% av 1980
Voksne	44903	39776	41212	41441	79998	68217	66716	÷ 2.2
Barn inkl. klasser	19036	20307	21885	22216	31207	30142	30602	1.5
Barn familiebill. Billett	10851	8500	9723	8652	16068	13333	12552	÷ 5.8
Glomdalsmuseet	2546	2100	2459	1916	824	2409	2243	÷ 6.8
	77335	70683	75279	74225	128097	114101	112113	÷ 1.7

Besøket i 1981 har gått ned med ca. 2000 i forhold til 1980. Nedgangen gjelder først og fremst voksne personer. Noe kan sikkert skyldes trusselen om at museet har vært på nippet til å måtte stenge på grunn av manglende bevilgninger fra staten. I siste halvår har det vært mange henvendelser om planlagte besøk som man har trodd ikke kunne gjennomføres fordi man har regnet med at museet har vært stengt. Det er sikkert mange som har lagt om sine reiseplaner av den grunn.

Gledelig er det imidlertid at skolebesøket har gått opp, men det er verdt å merke seg at økningen skjedde i første halvår da museet hadde en tilnærmet normal drift. Siste halvår hadde en sterk nedskjæring på alle hold, med et lavt aktivitetsnivå som følge, og som en konsekvens av dette også færre klasser.

15. Økonomien

Den økonomiske situasjonen ved Norsk Skogbruksmuseum har også i 1981 vært svært vanskelig — klart vanskeligere enn noen gang tidligere.

Den 30. mars sendte Kirke- og undervisningsdepartementet et forslag til Hedmark fylkeskommune om å oppta museet i tilskuddsordningen for halvoffentlige museer. Som en overgangsordning foreslo departementet at staten skulle dekke 75 % det første året og med en nedtrapping over tre år til den ordinære fordelingsnøkkel som er 62-38. På fylkestinget i juni ble statens tilbud til kostnadsfordeling avvist, men tinget vedtok i prinsippet at museet skulle innlemmes i



Bløtkaken markerer at permitteringen allikevel ikke vil tre i kraft. Journalist Geir Hovensjø intervjuer museumsbestyrer Tore Fossum. Foto: O. T. Ljøstad.

tilskuddsordningen. Fylkestinget ville imidlertid ikke tidfeste sin deltagelse.

På dette tidspunkt var det klart at den ordinære bevilgning over statsbudsjettet — kr. 745.000 — ikke kunne holde driften igang lenger enn ut september. Alle de ansatte ble derfor varslet om at det måtte påregnes permisjoner fra 1. oktober. I mellomtiden ble det fra museets side øvet et sterkt press på departementet for å få staten til å sørge for tilleggsbevilgninger slik at driften kunne holdes i gang. Det ble også tatt kontakt med sentrale politikere og endelig den 25. september — 5 dager før permisjonene skulle tre i kraft — fremmet departementet en St.prp. om tilleggsbevilgning på inntil 1.2 mill. Proposisjonen ble imidlertid ikke behandlet i Stortinget før 10. november, og deretter gikk det ytterligere en måned før departementet vedtok den endelige bevilgningens størrelse (kr. 942.000). Først den 15. desember ble restbeløpet kr. 942.000 utbetalt. I mellomtiden ble driften holdt i gang ved hjelp av snille kreditorer og «lån» av midler

gitt som gaver til museet, men av giverne øremerket til spesielle tiltak.

Disse forhold gjør at det regnskap som legges fram ikke representerer en normal drift ved museet, men må anses som et kriseregnskap der mange helt nødvendige oppgaver ikke kunne løses.

Nedenfor følger en oversikt over de tilskudd som er ytet.

Offentlige tilskudd:

Statstilskudd	kr. 1.678.000.—	
Statens skoger	» 30.000.—	
Rentemidler skogavgiften	» 600.000.—	
Kommuner (se egen liste)	» 61.607.—	kr. 2.378.607.—

Private tilskudd:

Glommen Skogeierforening	kr. 1.500.—	
Nedre Glommen Skogeierforening	» 300.—	
Skogbruksforeningen av 1950	» 12.500.—	
Elverum Sparebank	» 5.000.—	
Norges Skogeierforbund	» 100.000.—	
Skavhaugen Gårds legat	» 1.500.—	
HN og S Grunneierforening	» 500.—	
Høylandet Sparebank	» 100.—	
Haldensvassdragets Tømmermåling	» 2.000.—	
Skogbruk A/L	» 10.000.—	
Skogbrukets Arbeidsgiverforening	» 30.000.—	kr. 163.400.—

Spesielle formål:

Oslo og Akershus Fylkesskogkontor (Publikasjoner)	kr. 20.000.—
Telemark Fylkesskogkontor (Publikasjoner) ..	» 30.000.—
Buskerud Fylkesskogkontor (Publikasjoner) ..	» 35.000.—
Skogbruk A/L (Publikasjoner)	» 10.000.—
Hedmark Fylkesskogkontor (Publikasjoner)	» 40.000.—
Direktoratet for Vilt og Fisk (Informasjonstjeneste)	» 22.000.—
Bøndernes Bank (Informasjonstjeneste)	» 34.000.—
Engerdal Kommune (Intervjuundersøkelse)	» 1.000.—
Engerdal Skogråd (Intervjuundersøkelse)	» 2.500.—
Norges landbruksvitenskapelige forskningsråd (Publikasjoner)	» 10.000.—

Norges Vel (Jakt- og fiskedagene)	kr. 10.000.—	
Trysil Kommune (Intervjuundersøkelse)	» 2.000.—	
Fylkeslandbr.kont. Buskerud (Publikasjoner) ..	» 20.000.—	
Sigdal Kommune (Publikasjoner)	» 5.000.—	
Rentemidler skogavgiften (Utbygging)	» 200.000.—	kr. 441.500.—

kr. 2.983.507.—

Tilskudd kommuner:

Hole kommune	kr. 200.—
Rissa kommune	» 337.—
Onsøy kommune	» 600.—
Nannestad kommune	» 500.—
Åsnes kommune	» 450.—
Fet kommune	» 355.—
Os kommune	» 100.—
Marker kommune	» 200.—
Lardal kommune	» 115.—
Østre Toten kommune	» 700.—
Melhus kommune	» 100.—
Lillehammer kommune	» 1.000.—
Tokke kommune	» 150.—
Selbu kommune	» 200.—
Oslo kommune	» 10.000.—
Rakkestad kommune	» 330.—
Ringsaker kommune	» 1.500.—
Nissedal kommune	» 200.—
Åmot kommune	» 250.—
Kongsvinger kommune	» 860.—
Vinje kommune	» 200.—
Meldal kommune	» 230.—
Eidskog kommune	» 350.—
Våler kommune (Hedmark)	» 250.—
Fyresdal kommune	» 100.—
Vang kommune	» 450.—
Stange kommune	» 3.000.—
Nord-Odal kommune	» 500.—
Søndre Land kommune	» 300.—
Tolga kommune	» 100.—
Engerdal kommune	» 100.—
Ringerike kommune	» 5.000.—
Snillfjord kommune	» 60.—
Hol kommune	» 250.—

Folldal kommune	kr.	150.—	
Elverum kommune	»	27.000.—	
Øvre Eiker kommune	»	100.—	
Trysil kommune	»	400.—	
Marker kommune	»	200.—	
Lier kommune	»	300.—	
Rømskog kommune	»	100.—	
Tydal kommune	»	500.—	
Dovre kommune	»	150.—	
Vestre Toten kommune	»	500.—	
Hjartdal kommune	»	100.—	
Andebu kommune	»	150.—	
Brunlanes kommune	»	700.—	
Varteig kommune	»	100.—	
Modum kommune	»	600.—	
Nordre Land kommune	»	350.—	
Eidsberg kommune	»	200.—	
Hole kommune	»	200.—	
Sigdal kommune	»	200.—	
Skaun kommune	»	300.—	
Klæbu kommune	»	150.—	
Namsskogan kommune	»	70.—	
Mosvik kommune	»	50.—	kr. 61.607.—

Styret uttrykker sin hjerteligste takk for alle tilskudd og gaver som er ytet, og for den store interesse som er vist museet.

Antall medlemmer pr. 31/12 1981

Årlig betalende medlemmer, personer	342	(309)
Livsvarige medlemmer, personer	291	(291)
Årlig betalende bedrifter og institusjoner	67	(69)
Livsvarige medlemmer, bedrifter og institusjoner ..	288	(288)

Tallene i parentes gjelder for året 1980.

Registrerte gjenstander i 1981

Det er i året 1981 registrert totalt 323 gjenstander. En del av gjenstandene er kjøpt, resten fordeler seg på følgende givere:

Ola Flækøy, Lillehammer: Høvre, ku- klave, beslag til kjøredrag, ljàblad, øks, fløterhake, blinkeøks, barkespade.	Bjørn Quale, Stai: Ski (tre par), skista- ver, lærstøvler, skøyter (to par).
Nina og Henrik Østerhaug, Nyberg- sund: Busserull, busserullstoff.	Drammensvassdragets Tømmermåling: Merkeøkser.
Leif Lykke, Verdal: Fluebok.	Harald Fjeldbo, Kongsvinger: Fiske- garn.
Ingolf Vestervik, Tvedestrand og Gun- nar Lillevåge, Arendal: sopelimer.	Erling Raubakken, Ringeby: Saksebile.
Ove Arbo Høeg, Oslo: Fiskekroker.	Gert Grindflek, Rendalen: Revekloft.
Lågen Tømmermåling, Larvik: Merke- økser.	Glommens Tømmermaaling, Rena: Merkeøkser, tømmermålingsklaver.
Johan T. Skogsrud, Tangen: Selepinne, rivehode med tinner.	Asbjørn Bakke, Elverum: Skikjelke, øk- ser, skogsøks, barkeøks, tømmeraks, buesager, rovdysaks, bjønn, vend- hake, øksebeskytter, ski.
Oddny Høysveen, Kynnberget: Rygg- sekk.	Ringerike Skogforvaltning, Hønefoss: Barkespade, merkeøks.
Per Kolbjørn Bronken, Heradsbygd: Kjørestøvler.	Burny Iversen, Elverum: Revesaks.
Trond Bergsund, Hallingby: Teine, fis- kegarn.	Hartvig Libergs arvinger, Stange: Issag.
Elverum Byggesentral, Elverum: Ore m/ beslag.	Glomma fellesfløtningsforening, Var- teig: Skipslanterner.
Glomma fellesfløtningsforening, Minne- sund: Navar, oter.	Finn Larsson, Våler: Vepsebol.
Harald Amundsen, Vallset: Hermetikk- boks m/ patenthandtak.	Rederiet Aarseth, Vartdal: Hakkapik, slagkrok, slire med nylontau, slipe- jern, låspinne for knebel.
Jon Floden, Ljørdalen: Granskive m/ spiraltennar.	Magne Klokseth, Eidsvåg: Fiskeredskap.
Martin Lindberg, Sørskogbygda: Høvel, vinkel, saks, borvinne, kolvlås, kjøtt- kvern, kjøreøks, strekmål, skrubbhø- vel, fjørhøvel, nothøvel.	Lars Søndrål, Hol: Knivblad.
Edvard Elsrud, Nes i Ådal: Haglestøpe.	Herdis Hovde Hansen, Lisherad: Kniv- blad.
	Einar Antonsen, Vang: Bæremeis.
	Ole Torp, Austmarka: Neversko.
	Erling Sand, Engerdal: Fluebok.

Givere av bøker og tidsskrifter 1981

Kristian Hasbrenn	Interchasse Paris
Skovhistorisk Selskab, Hørsholm, Danmark	Direktoratet for Statens Skoger
Per Rogstad	Bayerische Nat. Mus.
Haakon Danevad	Leif Løchen
Else Archer Brevig	Stange Historielag
Oddvar Stenerud	Universitetet i Oslo
Magne Østby	Norsk Folkemuseum
Interessentskapet Sorknes, Rena	Edvard Elsrud
Gustav Rossnes	Museum für Deutsche Volkskunde
Ringerike skogforvaltning	Elverum Trykk
Romerike Skogforvaltning	Nidarå Tømmersalgslag
	Erling Archers arvinger

W. F. Hagen
Ludwig Wessel
Åsmund Eknæs
Rheinisches F. Museum
Andreas Vevstad
Bill Warner

Edvard K. Barth
Kulturhistorisk Museum, Randers
Finsk Jaktmuseum, Borgå
Gudny Løchen
Sandefjordsmuseene

Norsk Skogbruksmuseums styre vil takke alle givere og alle andre som har ytet museet tjenester. Styret takker også alle funksjonærer og medarbeidere for den interesse og helhjertede innsats som er vist, og som har gjort det mulig å nå de gode resultater som museet har nådd i 1981.

STYRET FOR NORSK SKOGBRUKSMUSEUM

Ivar Aavatsmark (s.) Mads K. Strand (s.) Sigmund Stafne (s.)

Olaf Knudson (s.) Truls Gram (s.) Tore Paulsen-Næss (s.)

Jon Lykke (s.) Svein Morgenlien (s.) Kaare Øverseth (s.)

Tore Fossum (s.)
Museumsbestyrer

Regnskap

NORSK SKOGBRUKSMUSEUM

Skogbruk, jakt og fiske

— 1981 —

Resultatregnskap 1981

	Regnskap	Budsjett
Lønn vitensk. og teknisk personale	658.598,73	
» kontorpersonale	255.549,92	
» vaktmester og håndverkere	166.454,95	
» rengjøringspersonale	64.041,55	
Sum lønn faste stillinger	1.144.645,15	1.419.608
Lønn midlertidig ansatte	146.046,87	
» » » m/ lønnsrefusjon	222.708,52	
Sum lønn midlertidig ansatte	368.755,39	463.987
Overtidsgodtgjørelse	49.384,80	
Lønn ekstrahjelp	149.275,20	
Sum overtid og ekstrahjelp	198.660,—	117.729
Velferdstiltak, gaver, blomster m. v.	6.870,75	
Bedriftslege	3.230,—	
Arbeidsgiverandel pensjonskasse	67.117,10	
Arbeidsgiveravgift folketrygden	287.623,36	
Sum trygd, pensjon og velferd	364.841,21	429.000
Inventar og utstyr	40.418,36	35.000
Innkjøp av museumsgjenstander	6.775,—	50.000
Innkjøp til biblioteket	28.354,68	25.000
Vedlikehold Klokkergården	23.025,85	
» Museumsbygningen	11.681,90	
» bru, parkanlegg m. v.	18.109,10	
Sum vedlikehold bygninger og anlegg	52.816,85	40.000

	Regnskap	Budsjett
Kontorrekvisita	34.634,98	
Trykksaker	3.468,85	
Telefon	55.259,20	
Porto	26.872,—	
Administrative annonser	3.738,85	
Møteutgifter	6.318,29	
Andre kontorutgifter	4.309,82	
Sum kontorutgifter	134.601,99	131.500
Brensel	6.878,32	
Elektrisk kraft	177.263,70	
Rengjøringsmidler	14.938,18	
Lyspærer m. v.	13.577,60	
Sum brensel, lys og rengjøring	212.757,80	240.000
Festeavgifter	4.122,—	
Vann-, renovasjons- og feieavgift	58.297,20	
Forsikringer	28.393,—	
Sum avgifter og forsikringer	90.812,20	70.000
Kostgodtgjørelse	10.315,45	
Bilgodtgjørelse	37.765,02	
Andre reiseutgifter	23.735,22	
Varetransport m. v.	3.417,10	
Sum reiseutgifter og transport	75.232,79	75.000
Kjøp av avg.pliktige varer	245.088,64	
» av souvenir	65.897,47	
» av postkort	32.901,64	
» av merker, plakater m. v.	19.392,54	
» av bøker (kommisjon)	1.455,—	
Sum varekjøp	364.735,29	408.000
Vedlikehold friluftssamlingene	1.750,91	
» og konservering av gjenstander	49,30	
» av inventar og utstyr	81.857,36	
Sum vedlikehold samlinger og utstyr	83.657,57	35.000
Materiell til friluftssamlingene	12.767,55	
» til innendørsamlingene	7.281,15	
» til undervisning m. v.	16.672,40	
Sum undervisnings- og utstillingsmateriell	36.721,10	100.000

	Regnskap	Budsjett
Reklamemateriell m. v.	0,—	
Utstillings- og arrangementsannonser	23.071,80	
Generelle annonser og reklame	12.779,58	
Sum reklameutgifter	35.851,38	10.500
Fotorekvisita	20.102,74	
Fotoutstyr	4.332,80	
Sum fotoutgifter	24.435,54	30.000
Sivile tjenestepliktige	17.350,—	
Representasjon	4.606,75	
Forskning og registrering	5.067,65	
Publikasjoner	156.732,50	
Drift av akvariet	45.722,89	
Arrangement og utstillinger	41.129,88	
Driftsrekvisita	9.563,03	
Diverse andre driftsutgifter	13.194,86	
Sum andre driftsutgifter	293.367,56	334.000
Revisjonshonorar	8.400,—	5.000
Nyanlegg park, bruer m. v.	0,—	
Nyanlegg bygninger	118.793,65	
Sum nyanlegg	118.793,65	560.000
Avdrag pantegjeld	371.542,—	
Renter pantegjeld	85.604,77	
Avdrag annen gjeld	0,—	
Renter annen gjeld	44.759,37	
Sum renter og avdrag	501.905,37	390.000
Overført underskudd fra forrige år	288.066,67	—
Sum utgifter	4.474.626,32	4.969.324

	Regnskap	Budsjett
Billettinntekter	749.060,—	740.000
Leieinntekter museumsbygningen	39.577,—	
» boliger m. v.	5.590,—	
Filmleie, bilder m. v.	8.787,—	
Sum leieinntekter	53.954,—	38.000
Salg av avg.pliktige varer	363.633,38	
» av souvenir	113.618,94	
» av postkort	52.493,18	
» av merker m. v.	27.386,55	
» av bøker (kommisjon)	6.808,50	
Sum varesalg	563.940,55	558.000
Reklameinntekter	5.500,—	0
Arrangement og utstillinger	40.432,15	
Renteinntekter	13.518,50	
Salg av publikasjoner	90.442,37	
» av læremidler	22.763,05	
» av førere	14.858,05	
Div. inntekter	15.950,24	
Sum andre driftsinntekter	197.964,36	113.000
Lønnsrefusjon arbeidsdirektoratet	115.332,85	
Refusjoner fra folketrygden	37.959,—	
Sum refusjoner	153.291,85	160.000
Tilskudd KUD	1.687.000,—	2.492.324
Tilskudd kommuner	61.607,—	100.000
Rentemidler skogavgiften	800.000	
— Herav til spesielle formål	200.000	600.000,—
Private tilskudd	163.400,—	
Andre tilskudd	30.000,—	
Tilskudd til spesielle formål	241.500	
— tilbakeført avsetn. 1980	72.000	
	313.500	
— overført neste år	175.500	138.000,—
Sum diverse tilskudd	931.400,—	740.000

	Regnskap	Budsjett
Kontingenter — årlig betalende	36.015,50	
» — livsvarige	0,—	
Sum kontingenter	36.015,50	28.000
Underskudd overført senere år	34.893,06	—
Sum inntekter	4.474.626,32	4.969.324

STATUS pr. 1/1 1982

	Aktiva	Passiva
Anleggskonti		
Museumsbygget	10.497.745,61	
Klokkergården	31.000,—	
Bro over Klokkefossen	112.100,—	
Bro over Prestfossen	111.620,—	
Prestøya	50.000,—	
Utendørsanlegget	179.300,—	
Bruksinventar	1,—	
Maskiner	1,—	
Samlingene	1,—	
Verdipapirer		
Aksje i Hotel Central A/S	1.000,—	
Fordringer		
Kunder	13.222,10	
Lønnstrekk	1.205,—	
Forskudd lønn, diett m. v.	292,25	
Betalingsmidler		
Kasse	20.087,13	
Kassekreditt 1820 05 01205	525.779,54	
Postgiro	163.391,49	
Bankinnskudd 1820 62 00045	185.414,06	
Trekkinnnskudd	68.485,—	
Forpliktelser		
Pantegjeld		470.264,—
Skattetrekk		68.485,—
Arbeidsgiveravgift		45.257,36
Merverdiavgift		672,06
Leverandører		115.626,22
Kontingenttrekk ansatte		1.220,—
Egenkapital		
Livsvarige medlemmers fond		204.100,—
Anne og Iver Eides fond pr. 1/1-1981	583.098,27	
+ tilkommet 1981	200,—	
+ renter 1981	43.747,37	627.045,64
Avsetning til spesielle formål		
pr. 1/1-1981	72.000,—	
+ avsatt 1981 fra konto spes. formål	175.500,—	
+ avsatt 1981 fra rentemidler	200.000,—	
	447.500,—	
÷ Brukt av tidligere års avsetning ..	72.000,—	375.500,—
Kapitalkonto pr. 1/1-1981	9.715.825,96	
Nedbetalt pantegjeld	371.542,—	10.087.367,96

Underskudd pr. 1/1-1981	288.066,67	Aktiva	Passiva
Oppdekket 1981	253.173,61		
Udekket	34.893,06	34.893,06	
		11.995.538,24	11.995.538,24

Elverum, 1. januar 1982

I styret for
NORSK SKOGBRUKSMUSEUM
Skogbruk, jakt og fiske

<i>Ivar Aavatsmark (s.)</i>	<i>Sigmund Stafne (s.)</i>	<i>Svein Morgenlien (s.)</i>
<i>Truls Gram (s.)</i>	<i>Mads K. Strand (s.)</i>	<i>Olaf Knudson (s.)</i>
<i>Jon Lykke (s.)</i>	<i>Tore Paulsen-Næss (s.)</i>	<i>Kaare Øverseth (s.)</i>
	<i>Tore Fossum (s.)</i>	
	museumsbestyrer	

Asbjørn Pedersen
Statsaut. revisor

Egil M. Kristiansen
Forretningsfører

ISBN 82-7104-092-8
ELVERUM TRYKK A/S